ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA [*DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER*] SECINĀJUMI, sniegti 2006. gada 16. maijā [1]

I — Ievads

1. "*Rien ne va plus*". Tiesa nevar ilgāk izvairīties no jautājuma par EK līguma pamatbrīvību ietekmi azartspēļu jomā pamatīgas izpētīšanas.

2. Šī ir trešā reize, kad tai ir jāpieņem nolēmums par šo jautājumu saistībā ar Itālijā spēkā esošo tiesisko regulējumu. Pirmoreiz pēc *Consiglio di Stato* (Valsts padome) lūguma tā to darīja 1999. gada 21. oktobra spriedumā lietā *Zenatti* [2], nosakot, ka EK līguma noteikumi par pakalpojumu sniegšanas brīvību neiestājas pret tādiem tiesību aktiem kā Itālijas tiesību akti, ar kuriem tiesības rīkot derības par sporta pasākumiem piešķirtas tikai noteiktām organizācijām, ja vien to attaisno sociālās politikas mērķi, kas vērsti uz šo darbību kaitīgās ietekmes mazināšanu, un izrietošie ierobežojumi ir samērīgi ar šādu mērķu sasniegšanu.

3. Minētajā spriedumā sniegtie norādījumi neatrisināja minētās valsts tiesiskā regulējuma problēmas, un tika iesniegts otrs lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, šoreiz to darīja *Tribunale di Ascoli Piceno* (Askoli Pičeno tiesa), atsaukdamās ne vien uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, bet arī uz tiesībām veikt uzņēmējdarbību. 2003. gada 6. novembra spriedumā lietā *Gambelli* u.c. [3] iepriekšējais nolēmums tika precizēts tādējādi, ka "valsts tiesiskais regulējums, kas, paredzot kriminālsodu, aizliedz nodarboties ar derību rīkošanu, noslēgšanu, reģistrēšanu un nodošanu īpaši sporta pasākumos, ja nav saņemta attiecīgās dalībvalsts piešķirta koncesija vai policijas atļauja, rada brīvības veikt uzņēmējdarbību, kā arī pakalpojumu sniegšanas brīvības, kas paredzētas attiecīgi EKL 43. un 49. pantā, ierobežojumu", turklāt iesniedzējtiesas pienākums ir pārbaudīt, vai šāds tiesiskais regulējums ir pamatots un radītie ierobežojumi ir samērīgi ar šiem mērķiem, ņemot vērā tā konkrēto piemērošanas kārtību.

1 — Oriģinālvaloda — spāņu.

2 — Lieta C-67/98 (*Recueil*, I-7289. lpp.).

3 — Lieta C-243/01 (*Recueil*, I-13031. lpp.).

4. Ar prejudiciālajiem jautājumiem, ko uzdevušas *Tribunale di Larino* un *Tribunale di Teramo*, Tiesai radusies iespēja precizēt savu judikatūru, ņemot vērā to, ka *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) attiecīgo sistēmu un apstākļus, kādos notiek koncesiju piešķiršana derību rīkošanai Itālijas Republikā, ir atzinusi par saderīgiem ar Kopienu tiesībām.

5. Šajos apstākļos iepriekš minēto spriedumu un ģenerāladvokātu secinājumu saturs man ļauj, neliedzot izdarīt precīzas atsauces, neiedziļināties detaļās, bet drīzāk pievērsties joprojām neatrisināto vai vēlāk radušos cita rakstura problēmu iztirzājumam.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

6. Saskaņā ar EKL 3. panta [1. punkta] c) apakšpunktu, lai sasniegtu EKL izvirzītos mērķus, Kopienas darbība paredz "iekšēju tirgu, kurā visas dalībvalstis atceļ šķēršļus brīvai preču, personu, pakalpojumu un kapitāla apritei". Šīs pēdējās trīs jomas regulētas EKL trešās daļas III sadaļā, kuras 2. nodaļa veltīta "tiesībām veikt uzņēmējdarbību" un 3. nodaļa — "pakalpojumiem".

1) Tiesības veikt uzņēmējdarbību

7. Šis princips ir izklāstīts EKL 43. pantā:

"Ievērojot še turpmāk izklāstītos noteikumus, aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tāpat aizliedz ierobežojumus attiecībā uz to, ka dalībvalstu pilsoņi, kas izveidojuši uzņēmumu kādā dalībvalstī, atver šā uzņēmuma pārstāvniecības, filiāles vai meitasuzņēmumus citās dalībvalstīs.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši sabiedrības, kas definētas 48. panta otrajā daļā, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus saviem pilsoņiem paredz tās valsts tiesību akti, kurā notiek šī

uzņēmējdarbība, ņemot vērā šā Līguma nodaļu par kapitālu."

aktiem un kuru juridiskā adrese, galvenā vadība vai galvenā uzņēmējdarbības vieta ir Kopienā, šajā nodaļā ir pielīdzināts to fizisko personu tiesiskajam statusam, kuras ir dalībvalstu pilsoņi.

8. EKL 46. panta 1. punktā paredzētas dažādas atkāpes:

"Sabiedrības" ir tādas sabiedrības, kas izveidotas saskaņā ar civiltiesībām vai komerctiesībām, kā arī kooperatīvi un citas juridiskas personas, kas ir publisko tiesību vai privāttiesību subjekti, izņemot bezpeļņas sabiedrības."

"1. Šī nodaļa un saskaņā ar to veiktie pasākumi neliedz piemērot tādus normatīvus un administratīvus aktus, kas sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēs ārvalstniekiem paredz īpašu režīmu.

2) Pakalpojumu sniegšanas brīvība

[..]"

10. Vispārējais princips ir noteikts EKL 49. panta pirmajā daļā:

9. EKL 48. pantā tiesību izmantošanas ziņā juridiskas personas pielīdzinātas fiziskām:

"Kā paredz še turpmāk izklāstītie noteikumi, Kopienā aizliedz pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumus to dalībvalstu pilsoņiem, kas veic uzņēmējdarbību kādā Kopienas valstī, bet sniedz pakalpojumus citas dalībvalsts personai.

"Tiesiskais statuss tām sabiedrībām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību

[..]"

d) brīvo profesiju darbības.

11. Tam jāpiemetina vēl EKL 50. pantā noteiktais:

Neskarot noteikumus, ko paredz nodaļa par tiesībām veikt uzņēmējdarbību, persona, kas sniedz pakalpojumus, var uz laiku veikt darbības valstī, kur sniedz pakalpojumus, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus šī valsts izvirza pati saviem pilsoņiem."

"Pakalpojumus uzskata par "pakalpojumiem" šā Līguma nozīmē, ja tos parasti sniedz par atlīdzību, ciktāl uz tiem neattiecas noteikumi par preču, kapitāla un personu brīvu apriti.

12. [EKL] 55. pantā norādīts uz noteikumiem, kas regulē tiesības veikt uzņēmējdarbību:

Cita starpā pakalpojumi ir:

"Šā Līguma 45. līdz 48. pants attiecas uz visiem šajā nodaļā izskatītajiem jautājumiem."

a) rūpnieciskas darbības;

B — *Itālijas tiesiskais regulējums*

b) komerciālas darbības;

13. Valsts tiesiskais regulējums lielā mērā atbilst lietā *Gambelli* izvērtētajam, tomēr tas ir jāatsauc atmiņā un jāprecizē.

c) amatnieku darbības;

1) Koncesijas un atļaujas darbības veikšanai

14. *Testo Unico delle Leggi di Publica Sicurezza* (Sabiedriskās drošības likumu konsolidētā redakcija, turpmāk tekstā — "*TULPS*") [4] 88. pantā, ar grozījumiem, kas pieņemti ar *Legge financiaria* (Finanšu likuma) 2001. gadam [5] 37. panta 4. punktu, noteikts, ka atļauju derību rīkošanai piešķir vienīgi koncesionāriem un personām, kam tiesības to darīt piešķīrusi ministrija vai cita organizācija, kam likumā paredzētas tiesības tās organizēt. Tādēļ ikvienam, kas vēlas darboties publisko derību jomā, ir jāsaņem koncesija un atļauja, kas *TULPS* nosaukta par "policijas [atļauju]".

4 — Apstiprināta ar 1931. gada 18. jūnija Karaļa dekrētu Nr. 773 (1931. gada 26. jūnija *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 146).

5 — 2000. gada 23. decembra Likums Nr. 388 (2000. gada 29. decembra *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 302, parastais pielikums Nr. 219). Redakcijā, kas atrodama sprieduma lietā *Gambelli* 7. punktā, nav ietverts grozījums, kas 8. punktā minēts tā, it kā tā būtu cita tiesību norma.

a) Koncesijas

15. Azartspēļu uzraudzību veic valsts *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ekonomikas un finanšu ministrija) personā, kuru savukārt apkalpo *Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato* (Valsts monopolu autonomā pārvalde, turpmāk tekstā — "*AAMS*") [6].

16. Tomēr no šīm valsts ekskluzīvajām tiesībām paredzēti divi izņēmumi par labu *Comitato olimpico nazionale italiana* (Itālijas Nacionālā olimpiskā komiteja, turpmāk tekstā — "*CONI*") un *Unione italiana per l'incremento delle razze equine* (Itālijas Nacionālā savienība zirgu šķirņu uzlabošanai, turpmāk tekstā — "*UNIRE*") [7], kurām piešķirtas tiesības organizēt derības [8] un uzticēt to rīkošanu trešām personām to pārziņā esošajos pasākumos [9].

17. Šīs iestādes, piešķirot koncesijas, ievēro īpašu kārtību, kas laika gaitā ir mainījusies.

6 — Republikas prezidenta 2002. gada 24. janvāra Dekrēta Nr. 33 (2002. gada 15. marta *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 63) 1. pants un 2002. gada 8. jūlija Dekrēta-likuma Nr. 138 (2002. gada 8. jūlija *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 158), kas pārtapa 2002. gada 8. augusta Likumā Nr. 178 (2002. gada 10. augusta *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 187), 4. pants.

7 — Rossi, G. "Il mercato unico europeo e il monopolio dei CONI sui giuochi e concorsi pronostici connessi alle manifestazioni sportive" izdevumā *Rivista di diritto sportivo*, 1992, 229. un turpm. lpp.

8 — 1948. gada 14. aprīļa Likumdošanas dekrēta Nr. 496 (1948. gada 22. maija *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 118) 6. pants.

9 — 1995. gada 28. decembra Likuma Nr. 549 (1995. gada 2. novembra *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 302) 3. panta 229. punkts attiecībā uz *CONI* un 1996. gada 23. decembra Likuma Nr. 662 (1996. gada 28. decembra *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 303) 3. panta 78. punkts attiecībā uz *UNIRE*.

Sākotnēji saņēmēju atlase bija atkarīga no pretendentu īpašuma piederības pārskatāmības, šī iemesla dēļ uz kapitālsabiedrībām tika attiecināti dažādi ierobežojumi. Akcijas, kas dod balss tiesības, bija jālaiž apgrozībā uz fizisku personu, līgumsabiedrību vai komandītsabiedrību vārda, un tās nevarēja nodot ar vienkāršu indosamenta uzrakstu [10], tādējādi biržā kotētajiem uzņēmumiem liedzot piedalīties konkursos.

18. Pašreiz *Legge finanziaria* 2003. gadam [11] 22. panta 11. punktā atļauts konkursos piedalīties ikvienai juridiskai personai bez neviena ierobežojuma attiecībā uz tās formu.

b) Policijas atļaujas

19. Darbībai derību nozarē vajadzīga ne vien koncesija, bet arī atļauja (*TULPS* 88. pants), kas ir atsaucama, un tā tiek atteikta personai, kurai ir piespriesti noteikti sodi vai kura sodīta par noteiktiem noziedzīgiem nodarījumiem, piemēram, saistībā ar sabiedrisko morāli un labiem tikumiem vai azartspēļu regulējuma pārkāpumu (*TULPS* 11. un 14. pants).

20. Pēc [atļaujas] saņemšanas tās turētājam jāatļauj, ka [sabiedriskās] kārtības spēki jebkurā laikā iekļūst telpās, kur tiek veikta atļautā darbība (*TULPS* 16. pants).

2) Sodi

21. 1989. gada 13. decembra Likums Nr. 401 par spēļu un nelegālo derību tiesisko regulējumu un sporta pasākumu pienācīgas norises nodrošināšanu (turpmāk tekstā — "Likums Nr. 401/89") [12] nosaka sodus par vairākiem nodarījumiem.

22. [Minētā likuma] 4. pants noteic, ka ar brīvības atņemšanu uz laiku no sešiem

10 — *Ministero delle Finanze* 1998. gada 2. jūnija Dekrēta Nr. 174 (1998. gada 5. jūnija *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 129) 2. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 6. punkts attiecībā uz *CONI* un Republikas prezidenta 1998. gada 8. aprīļa Dekrēta Nr. 169 (1998. gada 1. jūnija *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 125) 2. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 8. punkts attiecībā uz *UNIRE*.

11 — 2002. gada 27. decembra Likums Nr. 289 (2002. gada 31. decembra *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 305, parastais pielikums Nr. 240).

12 — 1989. gada 18. decembra *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 294.

mēnešiem līdz trīs gadiem sodāmas personas, kas nelikumīgi organizē loterijas vai derības, ar ko tiesības nodarboties ir tikai valstij vai koncesionāriem, un personas, kas organizē *CONI*, tās uzraudzībā esošo iestāžu vai *UNIRE* rīkotos sporta pasākumus. Citu sacīkšu organizēšanas gadījumā tās sodāmas ar brīvības atņemšanu uz laiku no trīs mēnešiem līdz vienam gadam un naudas sodu (1. punkts). Ar apcietinājumu uz laiku līdz trīs mēnešiem un naudas sodu sodāma arī šo spēļu reklamēšana (2. punkts); un ar vienu vai otru no šiem abiem pēdējiem sodiem sodāma vienkārša piedalīšanās (3. punkts).

23. Minētā 4. panta 4.a un 4.b punktā [13] noteikts, ka sodus piemēro arī personām, kas bez *TULPS* 88. panta paredzētās atļaujas, tostarp telefoniski vai ar elektronisko sakaru starpniecību, rīko jebkāda veida derību slēgšanu valstī vai ārvalstīs vai sekmē šādas darbības — 4.b punkts, vai bez licences šādu līdzekļu izmantošanai tādā pašā veidā pieņem loteriju vai citu derību likmes — 4.c punkts.

13 — Iekļauti ar iepriekš minētā Likuma Nr. 388/00 37. panta 5. punktu. Spriedumā lietā *Gambelli* 9. punktā ietvertas atsauces uz "4.a pantu" un "4.b pantu", lai gan patiesībā tie abi ir 4. panta punkti.

III — Priekšvēsture — spriedums lietā *Gambelli* un *Corte suprema di cassazione* atbilde

24. Kā jau esmu norādījis šo secinājumu sākumā, Tiesai jau ir jautāts par azartspēļu pārrobežu dimensiju. Minētajiem spriedumiem lietās *Gambelli* un *Zenatti* jāpievieno arī spriedumi lietās *Schindler* [14] un *Läärä* u.c. [15], lai arī, izņemot pirmo, pārējo uzmanības centrā ir pakalpojumu sniegšanas brīvība [16].

25. Brāļu Šindleru [*Schindler*] lietā bija runa par loteriju pilnīgu aizliegumu Apvienotajā Karalistē; lietā *Läärä* u.c. tika izvērtēts Somijas tiesiskais regulējums par spēļu automātiem, un lietā *Zenatti* tika aplūkota Itālijas aģentūru veikta derību rīkošana citā dalībvalstī esoša uzņēmuma vārdā. Šis pēdē-

14 — 1994. gada 24. marta spriedums lietā C-275/92 (*Recueil*, I-1039. lpp.).

15 — 1999. gada 21. septembra spriedums lietā C-124/97 (*Recueil*, I-6067. lpp.).

16 — Iztirzātas arī citas jomas: 2003. gada 11. septembra spriedumā lietā C-6/01 *Anomar* u.c. (*Recueil*, I-8621. lpp.) — azartspēļu automāti, un 2003. gada 13. novembra spriedumā lietā C-42/02 *Lindman* (*Recueil*, I-13519. lpp.) — laimestu aplikšana ar nodokli Somijā. Izspriešanā atrodas lieta C-89/05 *United Utilities*, kurā *House of Lords* [Lordu palāta] (Apvienotā Karaliste) vaicā, "vai derību atbrīvojums no nodokļa, kas noteikts Padomes 1977. gada 17. maija Sestās direktīvas (Direktīva 77/388/EEK) 13. panta B daļas f) apakšpunktā attiecībā uz "derīb[ām], loterij[ām] un cit [iem] azartspēļu [veidiem]", ir piemērojams, ja persona (turpmāk tekstā — "aģents") sniedz pakalpojumus citas personas (turpmāk tekstā — "principāls") vārdā [..]".

jais gadījums bija krietni vien līdzīgs tam, par ko pieņemts spriedums lietā *Gambelli*, kas daudzējādā ziņā atbilst šai lietai, it īpaši faktu un atbilstošo Kopienu un valsts tiesību normu ziņā.

26. Līdz ar to ir jānoskaidro iemesli, kas mudināja iesniedzējtiesas uzdot šos prejudiciālos jautājumus, un tādēļ jāaplūko spriedums lietā *Gambelli* un kritēriji, ko tajā piemērojusi *Corte suprema di cassazione*.

A — *Spriedums lietā* Gambelli

27. Pret Gambelli [*Gambelli*] un citām 137 personām tika ierosināta krimināllieta, tos apsūdzot nelikumīgā azartspēļu organizēšanā un tādu telpu pārvaldīšanā, kurās, nesaņemot atļauju, tika pieņemtas likmes Apvienotās Karalistes bukmeikeram.

28. *Tribunale di Ascoli Piceno* vērsties Tiesā mudināja tai radušās šaubas par piemērojamo Itālijas soda tiesību normu saderīgumu ar EKL 43. un 49. pantu [17].

29. Spriedumā lietā *Gambelli*, izklāstot sniegtos apsvērumus (25.–43. punkts), uzdotais jautājums tika iztirzāts no diviem viedokļiem — saistībā ar tiesībām veikt uzņēmējdarbību (44.–49. punkts) un pakalpojumu sniegšanas brīvību (50.–58. punkts) [18].

30. No pirmā viedokļa, Tiesa atsaucās uz Apvienotās Karalistes uzņēmumu, kas Itālijā darbojās ar Itālijas aģentūru starpniecību (46. punkts) tāpēc, ka tam nebija iespējams piedalīties tieši, jo valsts tiesību normas nepieļāva koncesiju piešķiršanu kapitālsa-

17 — Tā uzdeva šādu jautājumu: "Vai ir nesaderīgums (līdz ar attiecīgajām sekām Itālijas tiesībās) starp, no vienas puses, EKL 43. un turpmākiem pantiem un EKL 49. un turpmākiem pantiem, kas attiecas uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un pārrobežu pakalpojumu sniegšanas brīvību, un, no otras puses, tādu valsts tiesisko regulējumu kā Itālijas tiesiskais regulējums, kas ietverts Likuma Nr. 401/89 (kura redakcijā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2000. gada 23. decembra Likuma Nr. 388 37. panta 5. punktu) 4. panta 1. un turpmākajos punktos, 4.a pantā [punktā] un 4.b pantā [punktā], kas aizliedz — paredzot kriminālsodu — jebkuras personas nodarbošanos jebkurā vietā ar derību rīkošanu, [likmju] pieņemšanu, reģistrēšanu un nodošanu [nosūtīšanu], it īpaši par sporta pasākumiem, ja vien nav izpildītas valsts tiesībās paredzētās koncesijas vai atļaujas saņemšanas prasības?"

18 — Savos secinājumos ģenerāladvokāts Albērs [*Alber*] uzskata, ka datu nodošanas [nosūtīšanas] centri nebija Apvienotās Karalistes uzņēmuma otrējie dibinājumi, bet gan darbojās kā pakalpojumu sniedzēji (87. punkts), un tāpēc piedāvāja atbildi aprobežot tikai ar pakalpojumu sniegšanas brīvību.

biedrībām, kas kotētas citu dalībvalstu biržās — kā tas bija šajā gadījumā, kas bija šķērslis tiesībām veikt uzņēmējdarbību (48. punkts).

31. No otrā viedokļa, tika veikts pamatīgāks izvērtējums, konstatējot, ka Itālijas tiesiskais regulējums ierobežo pakalpojumu sniegšanas brīvību trejādi: attiecībā uz a) Apvienotās Karalistes sabiedrību, kura pieņēma derību likmes no Itālijas, šai darbībai EKL 50. panta izpratnē (52. punkts) tiekot uzskatītai par "pakalpojumu", lai arī sūtījumi tika veikti internetā (53. un 54. punkts); b) derības slēgušajiem Itālijas pilsoņiem, kas par to saņēma kriminālsodu (55.–57. punkts), un c) starpniekiem, kas arī tika sodīti (58. punkts).

32. Visbeidzot ir konstatēts, ka Likuma Nr. 401/89 4. pants ierobežo tiesības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību (59. punkts), radot vajadzību noskaidrot, vai šie ierobežojumi ir pamatojami ar kādu no EKL 45. un 46. pantā paredzētajām atkāpēm vai primāriem vispārējo interešu iemesliem (60. punkts).

33. Neviens no šiem izņēmumiem neaptver nedz nodokļu ieņēmumu samazinājumu (61. punkts), nedz sociālo pasākumu finansēšanu ar nodevu, ar ko apliek ieņēmumus, kurai "jābūt papildu labumam" (62. punkts).

34. Ierobežojumiem jāatbilst judikatūrā izvirzītajiem nosacījumiem (64. punkts). Pēc to uzskaitīšanas (65. punkts) spriedumā lietā *Gambelli* uzdevums novērtēt, vai lietā aplūkotajā gadījumā tie ir izpildīti, tika uzticēts valsts tiesai [19], norādot tai zināmus kritērijus (66. punkts), saskaņā ar kuriem [šie] ierobežojumi:

— jāpamato ar tādiem primāriem vispārējo interešu iemesliem kā "patērētāju aizsardzība", "krāpšanas novēršana", aturēšana no "pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar azartspēlēm" vai "sabiedriskās kārtības traucējumu" novēršana, ja vien veiktie pasākumi kalpo "derību darbības mazināšanai konsekventā un sistemātiskā veidā" (67. punkts), un tādēļ gadījumā, kad valsts attiecībā uz derī-

19 — Līdzīgi [arī] sprieduma lietā *Zenatti* 37. punktā iesniedzējtiesai tika uzdots pārbaudīt, vai valsts tiesību akti bija pamatoti un noteiktie ierobežojumi nešķita nesamērīgi. Ģenerāladvokāts Albērs secinājumos lietā *Gambelli* apstiprina, ka līdz šim vērtējums tika atstāts valstu tiesu ziņā, tomēr norādīdams, ka šis uzdevums "tām nebūt nav [viegli izpildāms]" (116. punkts).

bām īsteno krietni vien ekspansīvu politiku nolūkā gūt saimniecisku labumu, tai nav tiesību "kā sabiedriskās kārtības apsvērumu piesaukt vajadzību samazināt azartspēļu iespējas" (68. un 69. punkts) [20];

— jāpiemēro vienādi un ar vienādiem nosacījumiem attiecībā uz visiem Kopienu tirgus dalībniekiem (70. punkts), turklāt gadījumā, ja Itālijas uzņēmumiem tie ir vieglāk izpildāmi, tiek pārkāpts nediskriminēšanas princips (71. punkts);

— nepārsniedz to, kas vajadzīgs nospraustā mērķa sasniegšanai. Samērīgums jāievēro attiecībā uz sodiem, ko uzliek derības slēgušajām personām (72. punkts) un starpniekiem, kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu citā dalībvalstī dibināta bukmeikera vārdā (73. punkts), kā arī attiecībā uz citu dalībvalstu reglamentētājos tirgos kotēto kapitālsabiedrību iespējām saņemt koncesijas azartspēļu rīkošanai (74. punkts).

20 — Jāatzīmē, ka, lai arī spriedumā valsts tiesai tika uzdots novērtēt, vai pamata lietā bija ievēroti judikatūrā noteiktie kritēriji, šajā jautājumā pati Tiesa atļāvās paust nostāju par to.

B — Corte suprema di cassazione *atbilde*

35. Dažus mēnešus pēc sprieduma lietā *Gambelli* pasludināšanas *Corte suprema di cassazione* bija iespēja lemt par tajā noteikto sakarā ar *Pubblico ministero* (prokurora) celto sūdzību pret *Tribunale di Prato* (Prato tiesa) 2003. gada 15. jūlija rīkojumu, ar kuru krimināllietā pret Džezualdi [*Gesualdi*] u.c. par Likuma Nr. 401/89 4. panta 4.a punktā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ir atcelts apsūdzēto personu vadītajiem centriem uzliktais arests ar pamatojumu, ka minētā tiesību norma ir nesaderīga ar Kopienu tiesībām [21].

36. Itālijas augstākā tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir paudusi viedokli, ka valsts noteikumi ir saderīgi ar Kopienu tiesībām [22]. Sprieduma lietā *Gambelli* rezultātā pēc kompetentās trešās palātas lūguma *Sezioni unite penali* (Krimināllietu tiesu palātu plēnums) izskatīja apelācijas sūdzību un 2004. gada 26. aprīlī

21 — No *Corte suprema di cassazione* sprieduma secināms, ka tas tā bijis tāpēc, ka valsts tiesību akti nebija pamatoti: no vienas puses, tajos netika paredzēta neviena sabiedriskās kārtības aizsardzības garantija, jo tā vietā, lai mazinātu [azartspēļu] spēlēšanas iespējas, [ar tiem] tika vairotas derības un to personu skaits, kam atļauts ar tām nodarboties; un, no otras puses, tie nebija vērsti arī uz sabiedriskās drošības vairošanu, jo neparedzēja līdzekļus, kas liegtu noziedzīgu grupējumu iefiltrēšanos. *Tribunale di Prato* uzskata, ka šo Kopienu brīvību ierobežojumu pamatā ir vienīgi valsts finanšu intereses.

22 — *Sezioni III* 2000. gada 27. marta spriedums Nr. 124 lietā *Foglia*, *rv.* 216223; 2000. gada 4. jūlija spriedums Nr. 7764 lietā *Vicentini*, *rv.* 216986, un 2001. gada 6. oktobra spriedums Nr. 36206 lietā *Publiese*, *rv.* 220112.

pieņēma spriedumu Nr. 111/04 (turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Gesualdi*") [23].

37. Spriedumā lietā *Gesualdi* netika pausts izbrīns par konstatējumiem spriedumā lietā *Gambelli*, tos atzīstot par atbilstošiem vienveidīgai judikatūrai (11.1. punkts), tomēr tā norādīja uz diviem jauninājumiem: to, ka brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība tiek aplūkota azartspēļu jomā; un to, ka tiek skaidri noteikts, ka Likuma Nr. 401/89 4. pants tās ierobežo (11.2.3. punkts).

38. Turpinājumā, ņemot vērā faktu, ka Itālijas likumdevējs jau gadiem ilgi attiecīgajā nozarē īsteno ekspansīvu politiku, lai vairotu valsts ieņēmumus, tika konstatēts, ka šāda attieksme atbilda sabiedriskās kārtības un drošības apsvērumiem, kas attaisno Kopienu brīvību ierobežojumus, ņemot vērā, ka noteikumi par azartspēlēm nav vērsti uz pieprasījuma un piedāvājuma ierobežošanu, bet gan uz to iekļaušanu kontrolējamā sistēmā nolūkā novērst noziedzību (11.2.3. punkts).

39. Šajā sakarā tā izvirzīja argumentu, ka Apvienotās Karalistes bukmeikers jau atrodas kādas dalībvalsts uzraudzībā, jo minētās valsts piešķirtajai atļaujai bija teritoriāla nozīme, un derību rīkošanas koncesiju kārtības īstenošana Kopienu mērogā nav aplūkota (11.2.4. punkts).

40. Šajā sakarā tā atzīmēja, ka Itālijas sistēma balstās uz diviem pīlāriem: koncesiju un atļauju. Vispārējo interešu iemesli, kas attaisno ierobežojumus attiecībā uz koncesiju, vismaz daļēji ir acīmredzami. Turpretim ar atļauju saistītie izpaužas kā subjektīvi nosacījumi, kas vērsti uz preventīvu kontroli un pastāvīgu uzraudzību nolūkā apkarot iesaistīšanos tādā noziedzīgā darbībā kā krāpšana, naudas atmazgāšana vai augļošana (11.2.5. punkts).

41. Spriedumā lietā *Gesualdi*, novērtējot, vai šķēršļi ir piemēroti un samērīgi, tika nodalīti licenču un kriminālsodu jautājumi un konstatēts, ka tiesas uzdevums nav lemt par šo pēdējo piemērotību vai bargumu (12. punkts).

23 — Pievienots kā Plakanikas [*Placanica*] apsvērumu 6. pielikums, un ar to var iepazīties http://www.ictlex.net/index.php/2004/04/26/cass-su-sent-11104/.

42. Turklāt tika noliegts arī tas, ka valsts tiesību normas ir diskriminējošas, jo tiesību normas, kas nodrošina koncesionāru kapitāla daļu piederības pārskatāmību, attiecas gan uz itāliešiem, gan ārvalstniekiem. Turklāt kopš 2004. gada 1. janvāra piedalīties konkursos ir tiesīgas visas kapitālsabiedrības, jo šajā ziņā pastāvošie šķēršļi ir novērsti (13. punkts).

43. Nobeigumā *Corte suprema di cassazione* noteica, ka norāde uz diplomu, apliecību un citu EKL 47. pantā paredzēto kvalifikācijas apliecinājuma dokumentu savstarpēju atzīšanu ir nevietā (14. punkts).

44. Ņemot vērā iepriekš minēto, tā secināja, ka Likuma Nr. 401/89 4. pants un it īpaši šīs tiesību normas 4.a punkts saistībā ar *TULPS* 88. pantu nav nesaderīgi ar Kopienu principiem par brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību (15. punkts) [24].

IV — Pamata lietu fakti

45. Līdzība starp lietās *Zenatti* un *Gambelli* notikušo un to, kas atgadījies šo prejudiciālo jautājumu pamatā esošajās lietās, atvieglo faktisko lietas apstākļu aprakstīšanu, ļaujot aprobežoties ar kopsavilkuma izklāstu.

46. "Datu nodošanas centri" darbojas sabiedrībai pieejamās telpās, piedāvājot dažādus elektronisko sakaru aprīkojumus, lai piekļūtu citās dalībvalstīs dibinātu derību uzņēmumu serveriem. Šajās telpās ieinteresētā persona noslēdz savas derības, saņem apstiprinājumu, iemaksā likmes un, ja uzvar, saņem laimestu.

47. Šo uzņēmumu pārvaldītāji ir neatkarīgi tirgus dalībnieki, kas vienīgi apstrādā derību likmes, darbodamies kā starpnieki starp privātpersonām un bukmeikeriem, ar kuriem tie ir līgumiski saistīti [25].

24 — Tādu pašu viedokli *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) paudusi 2005. gada 1. marta lēmumā (N. 5203/2005, 2004. gada apelācija NRG. 4587) un [2005. gada] 14. jūnija [lēmumā] (N. 5898/2005, 1998. gada apelācija NRG. 2715).

25 — *Tribunale di Teramo* apgalvo, ka apsūdzētais "savā aģentūrā saņēma pasākumu sarakstus un to attiecīgo izredžu novērtējumu no Anglijas [derību] rīkotājas sabiedrības, tos izplatīja, pieņēma privātpersonu derību likmes un nosūtīja šos datus minētajai sabiedrībai".

48. Plakanika [*Placanica*], Palacēze [*Palazzese*] un Sorikjo [*Sorrichio*] vada šāda veida biroju darbu *Stanley International Betting Ltd* labā, kura sēdeklis ir Liverpūlē. Darbības veikšanai Apvienotajā Karalistē un ārvalstīs šim uzņēmumam ir atļauja, ko izdevušas minētās pilsētas iestādes [26], bet tam nav Itālijas atļaujas, kas tam ļautu darboties sešus gadus un kas pagarināma vēl uz sešiem gadiem, kuru tas mēģināja saņemt minētajā valstī 1999. gadā rīkotajā konkursā, no kura tas tika izslēgts tāpēc, ka bija biržā kotēta kapitālsabiedrība.

49. *Pubblico ministero* pret Plakaniku aizsāka krimināllietu *Tribunale di Larino*, inkriminējot viņam Likuma Nr. 401/89 4. panta 4.a punktā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, jo, būdams vienīgais sabiedrības *Neo Service Srl.* vadītājs, viņš, nesaņemot atļauju, *Stanley International Betting Ltd* vārdā ar elektronisko sakaru pakalpojumu starpniecību rīkoja sporta un citu veidu derības.

50. Līdzīga tiesvedība *Tribunale di Teramo* tika aizsākta pret Palacēzi un Sorikjo, kuri arī rīkoja derības Apvienotās Karalistes sabiedrības uzdevumā, lai gan pirms darbības uzsākšanas viņi bija vērsušies *Questura di Atri* (Atri prefektūrā) ar lūgumu izsniegt atļaujas, bet nesaņēma uz to atbildi.

V — Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

51. *Tribunale di Larino* apturēja tiesvedību lietā, jo tā šaubās par to, vai koncesiju sistēmu var pamatot ar vajadzību iekļaut azartspēles kontrolējamā sistēmā. 2004. gada 8. jūlija rīkojumā, kas bija pamatā lietai C-338/04, tā uzdod Tiesai šādu jautājumu:

"Vai Likuma Nr. 401/89 4. panta 4.a punktā iekļautā norma ir saderīga ar EKL 43. un turpmākajos pantos un EKL 49. pantā noteiktajiem principiem, kas attiecas uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un pārrobežu pakalpojumu sniegšanas brīvību, ņemot vērā atšķirības interpretācijā, kas izriet no Tiesas nolēmumiem (it īpaši spriedumā lietā *Gambelli* u.c.), salīdzinājumā ar *Corte suprema di*

26 — Ģenerāladvokāta Albēra secinājumu 10. un 11. punktā un sprieduma lietā *Gambelli* 12.–14. punktā smalki raksturota minētā sabiedrība un tas, kā tā darbojas Itālijas tirgū.

cassazione, Sezioni Unite nolēmumu lietā Nr. 23271/04? Īpaši [tiek lūgts izskaidrot], vai apsūdzības rakstā norādītie sodi, kas noteikti Maksmiljanam [*Maximiliano*] Plakanikam, ir piemērojami Itālijā?"

52. Ar diviem 2004. gada 23. jūlija līdzīga satura rīkojumiem, kas bija lietu C-359/04 un C-360/04 pamatā, *Tribunale di Teramo* arī apturēja lietu izskatīšanu un saistībā ar dalībai koncesiju piešķiršanas konkursos [izvirzītajiem] nosacījumiem uzdeva šādu jautājumu:

"Vai EKL 43. panta pirmo daļu un 49. panta pirmo daļu var interpretēt tādējādi, ka tās atļauj dalībvalstīm uz laiku (no sešiem līdz divpadsmit gadiem) paredzēt atkāpes no brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības Eiropas Savienībā un, nepārkāpjot iepriekš minētos Kopienu principus, noteikt šādu tiesisko regulējumu:

1) dažām personām koncesijas noteiktu pakalpojumu sniegšanai tiek piešķirtas uz laiku no sešiem līdz divpadsmit gadiem, pamatojoties uz tiesisko regulējumu, saskaņā ar ko noteiktas konkurentu grupas (kas nav Itālijas uzņēmumi) nevar pieteikties konkursam;

2) pēc akta par šī tiesiskā regulējuma nesaderību ar [EKL] 43. pantā un [..] 49. pantā iekļautajiem principiem pieņemšanas to groza tā, ka turpmāk ir atļauts piedalīties arī uzņēmējiem, kam tas iepriekš bija aizliegts;

3) tomēr koncesijas, kas ir piešķirtas, pamatojoties uz iepriekšējo tiesisko regulējumu, kas, kā iepriekš aplūkots, ir atzīts par tādu, kas ir pretējs brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības principiem, netiek atsauktas un netiek organizēts jauns konkurss atbilstoši jaunajiem noteikumiem, kas atbilst minētajiem principiem;

4) turpretim turpina kriminālatiesiski sodīt visas personas, kas darbojas saistībā ar uzņēmējiem, kas, lai arī tiem ir atļauts veikt šādu darbību dalībvalstī, kas ir to izcelsmes valsts, tomēr nevar pretendēt uz koncesiju tieši to ierobežojumu dēļ, kas noteikti iepriekš spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā par koncesiju piešķiršanu, kas vēlāk ir atcelts?"

53. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2004. gada 14. oktobra rīkojumu lietas C-359/04 un C-360/04 tika apvienotas, un ar 2006. gada 27. janvāra rīkojumu — tām pievienota lieta C-338/04 [27].

54. Tiesas Statūtu 23. pantā noteiktajā termiņā rakstveida apsvērumus lietā C-338/04 iesniedza Plakanika, Beļģijas, Vācijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Austrijas, Portugāles, Somijas valdības un Komisija; lietās C-359/04 un C-360/04 to izdarīja Palacēze, Sorikjo, Spānijas, Itālijas, Austrijas un Portugāles valdības, kā arī Komisija.

55. 2006. gada 7. marta tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumus sniedza Plakanikas, Palacēzes un Sorikjo pārstāvji, Beļģijas, Spānijas, Francijas, Itālijas, Portugāles valdības un Komisijas pārstāvji.

56. Turklāt jāatzīmē, ka izskatīšanā Tiesā atrodas lieta C-260/04 saskaņā ar Komisijas prasību par valsts pienākumu neizpildi pret Itālijas Republiku, kurā tiek aplūkota koncesiju sistēma attiecībā uz derību rīkošanas un likmju pieņemšanas pakalpojumiem zirgu skriešanās sacīkstēs [28].

VI — Prejudiciālo jautājumu pieņemamība

A — *Prejudiciālo jautājumu būtība*

57. Abām iesniedzējtiesām ir viens sākumpunkts — krimināllieta, kas ierosināta par starpniecību derībās bez koncesijas un atļaujas saņemšanas, un viens galamērķis — likvidēt šaubas par valsts tiesību normu saderīgumu ar brīvību veikt uzņēmējdarbību un sniegt pakalpojumus, bet tās izmanto atšķirīgus ceļus.

58. *Tribunale di Larino* nepiekrīt tam, kā *Corte suprema di cassazione* piemēro *Gambelli* judikatūru, jo nav pārliecināta nedz par

27 — Uz šo nolēmumu tiek gaidīts [tiesvedībās] citos līdzīgos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko arī iesniegušas Itālijas tiesas (lietas C-395/05 *D'Antonio* u.c., C-397/05 *Di Maggio* un *Buccola* un C-466/05 *Damonte*).

28 — OV 2004, C 217, 14. lpp.

to, ka valsts regulējums ir vērsts uz sabiedriskās kārtības nodrošināšanu, nedz par to, ka tas nediskriminē citu dalībvalstu tirgus dalībniekus.

59. *Tribunale di Teramo* uzsvaru liek uz apstākļiem, kas nosaka to, ka bukmeikers, kura vārdā darbojās apsūdzētie, nevar saņemt atļauju, kamēr nebeidzas 1999. gadā piešķirto atļauju derīguma termiņš. Tiktāl, ciktāl šis laikposms ir saistīts ar "pagaidu atkāpi" no Kopienu pamatbrīvībām, tā šaubās par to tiesisko piemērojamību.

60. Šie paskaidrojumi palīdz izvērtēt šķēršļus, kas radušies attiecībā uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nebūtiskajiem aspektiem.

B — *Jautājuma izklāsts*

61. Valdības, kas iesniegušas rakstveida apsvērumus lietā C-338/04, izņemot Beļģijas valdību, prejudiciālo jautājumu uzskata par nepieņemamu, lai arī atšķirīgu iemeslu dēļ. Portugāles un Somijas pārstāvji uzskata, ka tas neietver pietiekamu informāciju, lai uz to atbildētu; Vācijas, Spānijas, Francijas un Itālijas pārstāvji — ka, pēc to domām, tas attiecas uz valsts tiesību un nevis uz Kopienu tiesību interpretāciju; Austrijas pārstāvis uzskata, ka jautājums sakrīt ar spriedumā lietā *Gambelli* aplūkoto jautājumu, un ierosina izdot rīkojumu saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punktu; šo priekšlikumu alternatīvā kārtā atbalsta Vācija, Itālija un Somija.

62. Lietās C-359/04 un C-360/04 Spānijas un Itālijas valdība atkārto iepriekš minētajā lietā izvirzītos argumentus un apgalvo, ka lūgums ir nepieņemams, bet alternatīvi Itālijas valdība piekrīt nolēmuma pieņemšanai Reglamenta 104. panta 3. punktā paredzētā rīkojuma formā.

63. Šajos apstākļos jāpārbauda, vai Tiesai ir jāpieņem lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu.

C — *Izvirzītie nepieņemamības pamati*

1) Lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu formālā pareizība

64. Tiesa ir vairākkārt atzinusi, ka tai nav jāatbild uz prejudiciāliem jautājumiem tikai tad, ja Kopienu tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam, ko tiek lūgts darīt, nav nekāda sakara ar pamata lietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai ja tai nav darīti zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [29].

65. Jāatgādina, ka, lai sniegtu noderīgu interpretāciju, valsts tiesai jānorāda faktiskie apstākļi un atbilstošais tiesiskais regulējums, uz kuru attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz jānorāda pieņēmumi, uz kuriem tie balstīti [30], norādot iemeslus, kas tai lika izmantot tiesu sadarbību, sniedzot vismaz minimālu skaidrojumu par konkrēto, interpretēt lūgto Kopienu tiesību normu izvēli un to saikni ar valsts tiesību aktiem [31].

66. Šo prasību mērķis ir dot Tiesai iespēju sniegt noderīgu atbildi [32] un dalībvalstu valdībām un citām ieinteresētajām personām sniegt iespēju iesniegt apsvērumus saskaņā ar [Tiesas] Statūtu 23. pantu [33].

67. Šajā tiesvedībā rīkojumi par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilst izvirzītajiem nosacījumiem, jo tajos izklāstīti jautājuma pamatā esošie faktiskie un tiesiskie apstākļi. Tajos patiešām netiek citētas attiecīgās Itālijas tiesību normas, bet šis trūkums ir viegli labojams, ņemot talkā spriedumu lietā *Gambelli*. Turklāt tajos ir izcelta jautā-

29 — 1995. gada 15. decembra spriedums lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp., 59.–61. punkts); 1997. gada 5. jūnija spriedums lietā C-105/94 *Celestini* (*Recueil*, I-2971. lpp., 22. punkts); 1999. gada 7. septembra spriedums lietā C-355/97 *Beck* un *Bergdorf* (*Recueil*, I-4977. lpp., 22. punkts); 2000. gada 13. jūlija spriedums lietā C-36/99 *Idéal tourisme* (*Recueil*, I-6049. lpp., 20. punkts); 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-35/99 *Arduino* (*Recueil*, I-1529. lpp., 24. un 25. punkts); 2003. gada 22. maija spriedums lietā C-18/01 *Korhonen* u.c. (*Recueil*, I-5321. lpp., 19. un 20. punkts); 2003. gada 9. septembra spriedums lietā C-137/00 *Milk Marque* un *National Farmers' Union* (*Recueil*, I-7975. lpp., 37. punkts); 2004. gada 25. marta spriedums apvienotajās lietās no C-480/00 līdz C-482/00, C-484/00, no C-489/00 līdz C-491/00 un no C-497/00 līdz C-499/00 *Azienda Agricola Ettore Ribaldi* u.c. (*Recueil*, I-2943. lpp., 72. punkts) un 2005. gada 10. novembra spriedums lietā C-316/04 *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (Krājums, I-9759. lpp., 29. un 30. punkts).

30 — 2002. gada 8. oktobra rīkojums lietā C-190/02 *Viacom* (*Recueil*, I-8287. lpp., 15. punkts) un 2005. gada 17. februāra spriedums lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (Krājums, I-1167. lpp., 22. punkts); 2005. gada 12. aprīļa spriedums lietā C-145/03 *Keller* (Krājums, I-2529. lpp., 29. punkts) un 2005. gada 6. decembra spriedums apvienotajās lietās C-453/03, C-11/04, C-12/04 un C-194/04 *ABNA* u.c. (Krājums, I-10423. lpp., 45. punkts).

31 — Iepriekš minētais rīkojums lietā *Viacom*, 16. punkts; 1981. gada 16. decembra spriedums lietā 244/80 *Foglia* (*Recueil*, 3045. lpp., 17. punkts); 1986. gada 12. jūnija spriedums apvienotajās lietās 98/85, 162/85 un 258/85 *Bertini* u.c. (*Recueil*, 1885. lpp., 6. punkts); 1994. gada 17. maija spriedums lietā C-18/93 *Corsica Ferries* (*Recueil*, I-1783. lpp., 14. punkts); 2000. gada 8. jūnija spriedums lietā C-258/98 *Carra* u.c. (*Recueil*, I-4217. lpp., 19. punkts) un 2003. gada 21. janvāra spriedums lietā C-318/00 *Bacardi-Martini* un *Cellier des Dauphins* (*Recueil*, I-905. lpp., 43. punkts).

32 — 1993. gada 26. janvāra spriedums apvienotajās lietās no C-320/90 līdz C-322/90 *Telemarsicabruzzo* u.c. (*Recueil*, I-393. lpp., 6. punkts).

33 — 1998. gada 30. aprīļa rīkojums apvienotajās lietās C-128/97 un C-137/97 *Testa* un *Modesti* (*Recueil*, I-2181. lpp., 6. punkts); 1999. gada 2. marta rīkojums lietā C-422/98 *Colonia Versicherung* u.c. (*Recueil*, I-1279. lpp., 5. punkts); 1999. gada 11. maija rīkojums lietā C-325/98 *Anssens* (*Recueil*, I-2969. lpp., 8. punkts); 2000. gada 28. jūnija rīkojums lietā C-116/00 *Laguillaumie* (*Recueil*, I-4979. lpp., 15. punkts) un iepriekš minētais 2002. gada 8. oktobra rīkojums lietā *Viacom*, 14. punkts; 1999. gada 21. septembra spriedums lietā C-67/96 *Albany* (*Recueil*, I-5751. lpp., 40. punkts); 2003. gada 11. septembra spriedums lietā C-207/01 *Altair Chimica* (*Recueil*, I-8875. lpp., 25. punkts) un iepriekš minētais 2005. gada 12. aprīļa spriedums lietā *Keller*, 30. punkts.

juma būtība, uzmanības centrā nostādot pretrunu starp minēto Tiesas spriedumu un *Corte suprema di cassazione* argumentiem, šādi parādot, cik lielā mērā lūgtā interpretācija attiecas uz izskatāmo lietu.

69. Lai arī *Tribunale di Larino* pieņemtā rīkojuma saturs apstiprina iepriekš minēto valstu nostāju, nedomāju, ka uzdotie jautājumi būtu atzīstami par nepieņemamiem.

2) Valsts tiesību normu piemērošana

68. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbilstoši kompetenču sadalei starp Tiesu un dalībvalstu tiesām valsts tiesību interpretācija un piemērošana, kā arī to piemērošanas jomas un saderīguma ar Kopienu tiesībām novērtēšana ir valsts tiesu kompetencē [34], ievērojot īpašo situāciju, ka valsts likumdevējs tīri iekšēju jautājumu regulēšanai atsaucas uz Kopienu tiesību normām [35].

70. Pārmainot izmantoto vārdu kārtību vien, jautājums var tikt pārformulēts no Kopienu viedokļa tādējādi, ka tā būtība ir nevis izvērtēt, vai Likuma Nr. 401/89 4. panta 4.a punkts ir savienojams ar EKL 43. pantu un EKL 49. pantu — rīkojuma burtiskā redakcija, bet gan noteikt šo Līguma normu nozīmi, lai tās saistītu ar valsts tiesību normām un ar lietas pamatā esošajiem faktiem, lai arī problēma, kas tiks iztirzāta turpinājumā, patiesībā izriet no nevienprātības kādas Itālijas tiesas un *Corte suprema di cassazione* starpā.

71. Savukārt *Tribunale di Teramo* norāda uz grozījumu esošajā derību rīkošanas koncesiju piešķiršanas valsts sistēmā, saskaņā ar kuru jebkura kapitālsabiedrība var piedalīties turpmākajos konkursos, līdzko būs beidzies derīguma termiņš koncesijām, kas piešķirtas to konkursu rezultātā, kuros tai bija liegts piedalīties. Šie jautājumi, šķiet, ir saistīti ar Kopienu brīvībām un nav iztirzāti spriedumā lietā *Gambelli*.

34 — 1986. gada 13. marta spriedums lietā 296/84 *Sinatra* (*Recueil*, 1047. lpp., 11. punkts); 1993. gada 21. janvāra spriedums lietā C-188/91 *Deutsche Shell* (*Recueil*, I-363. lpp., 27. punkts); 1995. gada 7. decembra spriedums lietā C-45/94 *Ayuntamiento de Ceuta* (*Recueil*, I-4385. lpp., 26. punkts); 1996. gada 26. septembra spriedums lietā C-341/94 *Allain* (*Recueil*, I-4631. lpp., 11. punkts); 1996. gada 24. oktobra spriedums lietā C-435/93 *Dietz* (*Recueil*, I-5223. lpp., 39. punkts); 1998. gada 30. aprīļa spriedums lietā C-136/95 *Thibault* (*Recueil*, I-2011. lpp., 21. punkts) vai 2006. gada 19. janvāra spriedums lietā C-265/04 *Bouanich* (Krājums, I-923. lpp., 51. punkts).

35 — 1985. gada 26. septembra spriedums lietā 166/84 *Thomasdünger* (*Recueil*, 3001. lpp.); 1990. gada 8. novembra spriedums lietā C-231/89 *Gmurzynska-Bscher* (*Recueil*, I-4003. lpp.); 1991. gada 24. janvāra spriedums lietā C-384/89 *Tomatis* un *Fulchiron* (*Recueil*, I-127. lpp.); 1995. gada 28. marta spriedums lietā C-346/93 *Kleinwort Benson* (*Recueil*, I-615. lpp.); 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-28/95 *Leur-Bloem* (*Recueil*, I-4161. lpp.); skat. arī 2005. gada 17. marta spriedumu lietā C-170/03 *Feron* (Krājums, I-2299. lpp.). Bartoloni, M. E. "La competenza della Corte di giustizia ad interpretare il diritto nazionale "modellato" sulla normativa comunitaria" izdevumā *Il diritto dell'Unione europea*, VI gads, Nr. 2–3, 2001, 311.–349. lpp.

72. Turklāt Kopienu tiesai ir pienākums norādīt visas Kopienu tiesību normas, kas atvieglo to novērtējumu izspriežamajā lietā [36].

3) Atbildes uz prejudiciālo jautājumu sniegšana rīkojumā

73. Reglamenta 104. panta 3. punktā procesuālās ekonomijas interesēs ļauts izdot motivētu rīkojumu, ja prejudiciālais jautājums ir identisks kādam, par kuru jau ir sniegts nolēmums, vai atbilde uz šādu jautājumu skaidri izriet no judikatūras, vai par to nav pamatotu šaubu.

74. Tiesa šo mehānismu izmanto piesardzīgi [37], jo tajā tiek izlaisti atsevišķi tiesvedības posmi, tādējādi ierobežojot iespējas aizstāvēties. Šī iemesla dēļ, rodoties kādām šaubām par aprakstīto apstākļu esamību, to nepiemēro.

75. Šajos secinājumos esmu norādījis uz zināmām līdzībām ar lietu *Gambelli*, bet ar to konstatēšanu vien nepietiek, lai pamatotu prejudiciālā nolēmuma tiesvedības noslēgšanu ar rīkojumu, kurā atkārto agrāk nolemto. Iesniedzējtiesas nelūdz ko tādu, kas tām jau zināms, bet gan lūko saņemt skaidrojumu par spriedumu lietā *Gambelli*, kas, atminēsimies, sekoja sprieduma lietā *Zenatti* pēdās. Ja Tiesa tikai atgādinās savu judikatūru, grūtības, ar kurām sastopas Itālijas tiesas, turpinās pastāvēt [38].

D — *Tiesas kompetence*

76. Manuprāt, jautājums patiesībā ir par to, vai Tiesas kompetencē ir pieņemt nolēmumu

36 — 1998. gada 30. aprīļa spriedums apvienotajās lietās C-37/96 un C-38/96 *Sodiprem* u.c. (*Recueil*, I-2039. lpp., 22. punkts) un 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-399/98 *Ordine degli Architetti* u.c. (*Recueil*, I-5409. lpp., 48. punkts).

37 — Piemēri [Tiesas] Reglamenta 104. panta 3. punkta izmantošanai rodami 2005. gada 26. maija rīkojumā lietā C-297/03 *Sozialhilfeverband Rohrbach* (Krājums, I-4305. lpp.) un 2005. gada 13. decembra rīkojumā lietā C-177/05 *Guerrero Pecino* (Krājums, I-10887. lpp.), kas pamatoti ar to, ka atbilde skaidri izriet no judikatūras; un 2005. gada 14. jūlija rīkojumā lietā C-52/04 *Personalrat der Feuerwehr Hamburg* (Krājums, I-7111. lpp.) un 2005. gada 1. decembra rīkojumā lietā C-447/04 *Ostermann* (Krājums, I-10407. lpp.), balstoties uz pamatotu šaubu neesamību. Cits tiesību normā paredzētais kritērijs — jautājumu identiskums — sastopams reti, tomēr, piemēram, 1998. gada 7. jūlija rīkojumā apvienotajās lietās no C-405/96 līdz C-408/96 *Beton Express* u.c. (*Recueil*, I-4253. lpp.).

38 — Plakanikas un Palacēzes apsvērumu sestajā daļā un Sorikjo apsvērumu otrās daļas devītajā nodaļā aprakstītas valsts tiesu domstarpības interpretācijas jautājumos. [Šo secinājumu] 27. zemsvītras piezīmē uzskaitu citus līdzīgus lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko arī iesniegušas Itālijas tiesas un kuru [tiesvedībā] tiek gaidīts uz pašreiz pieņemamo nolēmumu.

par prejudiciāliem jautājumiem, kuru pamatā ir zemāku instanču tiesu nepiekrišana tam, kā *Corte suprema di cassazione* piemēro sprieduma lietā *Gambelli* noteiktos kritērijus [39]. Citiem vārdiem sakot, jānoskaidro, vai Tiesas pienākumos ietilpst izšķirt domstarpības, kas rodas starp valsts tiesām, tām interpretējot Kopienu tiesību normas, lai pārbaudītu to saderīgumu ar valsts tiesību normām, kad jau ir noteikti parametri, kuri šajos jautājumos jāņem vērā.

77. Uz šo jautājumu noliedzoši atbildēt mudina vairāki argumenti: pirmkārt, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā valsts tiesību normu interpretācija ietilpst dalībvalsts tiesu kompetencē, kurām to izdarīt ir vieglāk, vienmēr ņemot vērā izskatīšanā esošo lietu un atbilstoši Tiesas sniegtajiem norādījumiem attiecībā uz interpretāciju.

78. Atbilstoši minētajam spriedumā lietā *Gambelli* Itālijas tiesām īpaši ir uzticēts novērtēt, vai Itālijas tiesību normās ir ievērotas Kopienu brīvības [40].

79. Otrkārt, ja tiesas nonāk pie atšķirīgiem vai pretrunīgiem iznākumiem, līdzekļi viedokļu saskaņošanai ir jāparedz attiecīgajā tiesību sistēmā. Šajā ziņā augstākās tiesas nolēmums ir saistošs zemāku instanču tiesām, kurām būtu liegts vērsties Kopienu tiesās *per saltum*, jo Līgumā nav paredzēts neviens tiešs tiesībaizsardzības līdzeklis pret valstu tiesu nolēmumiem, pat ja tās, izspriežot lietas pēdējā instancē, kļūdaini piemēro Eiropas Savienības tiesības [41].

80. Tomēr norādītais risinājums, lai arī tas ir tiešām vienkāršs, rada būtiskus iebildumus.

81. Pirmkārt, uzdodot dalībvalstu tiesām izvērtēt valsts tiesību normas saistībā ar Kopienu tiesībām, Tiesa neatsakās no savām pilnvarām šajā jomā [42], bet gan īsteno prejudiciālā dialoga pamatā esošos principus, atzīstot lietas pamatīgas pārzināšanas priekšrocības, tomēr paturēdama tiesības attiecīgajā jautājumā pieņemt galīgo lēmumu. Tādē-

39 — *Tribunale di Teramo* ir smalkāk raksturojusi minēto nesaskaņu, ieviešot, kā jau esmu atzīmējis, jaunus aspektus. Pretruna tika pamanīta juridiskajā literatūrā; Botella, A. S. "La responsabilité du juge national" izdevumā *Revue trimestrielle de droit européen*, Nr. 2, 2004, 307. lpp., min iespējamās nesaskaņas starp dažādām tiesu iekārtām vai starp vienas un tās pašas tiesu iekārtas tiesām, minot Francijas piemēru.

40 — It īpaši 66., 71., 73. un 75. punkts.

41 — Secinājumos lietā C-224/01 *Köbler* (*Recueil*, I-10239. lpp.), kurā spriedums pieņemts 2003. gada 30. septembrī, ģenerāladvokāts Ležē [*Léger*] atgādina, ka 1975. gadā savos ierosinājumos par Eiropas Savienību Tiesa pauda viedokli, ka Līgumā būtu jāparedz pienācīga garantija, lai aizsargātu privātpersonu tiesības augstāko tiesu izdarītu EKL 234. panta pārkāpumu gadījumā (126. zemsvītras piezīme).

42 — Ossenbühl, F. "Der Entwurf eines Staatsvertrages zum Lotteriewesen in Deutschland — Verfassungs- und europarechtliche Fragen" izdevumā *Deutsches Verwaltungsblatt*, 2003. gada jūlijs, 892. lpp., apgalvo, ka, lai arī valstu tiesas var pārliecināties par valstī noteikto ierobežojumu pamatošanai dalībvalstu piesaukto attaisnojumu patiesumu un samērīguma principa ievērošanu, Tiesa nav pilnībā atteikusies no šīs kontroles, atzīstot par kļūdainu pieņēmumu, ka tā šo kompetenci būtu deleģējusi.

jādi tā ir pieņēmusi jaunus jautājumus gadījumos, kad valsts tiesa sastopas ar grūtībām Tiesas sprieduma saprašanā vai piemērošanā vai uzdod atšķirīgu jautājumu par tiesībām, vai iesniedz jaunus novērtējuma elementus, kas noved pie atšķirīgas atbildes [43].

82. Šie paši principi jāpiemēro gadījumos, kad šķēršļi izriet no valsts augstākās tiesas sprieduma, kurā īstenoti Tiesas norādījumi.

83. Ja Itālijas tiesām būtu liegts vērsties Tiesā tādos gadījumos kā šajā lietā, novirzes būtu izlabojamas tikai ar prasību saistībā ar valsts pienākumu neizpildi līdzīgi tam, kā tas noticis 2003. gada 9. decembra spriedumā lietā Komisija/Itālija [44].

84. Šī paņēmiena izmantošana rada virkni traucējumu: 1) pārkāpuma atklāšana [45] un brīža, kad par to vērsties Tiesā, izvēle tiek atstāta ar prasības celšanas tiesībām apveltīto personu ziņā, lai gan šīs abas darbības var paveikt valstu tiesas; 2) valsts pienākumu neizpildes pirmstiesas stadijā tas veicina to, ka, ņemot vērā Komisijas prasības, dalībvalsts likumdevēja vara un izpildvara sliecas ietekmēt tiesu varu, līdz ar to apdraudot tās neatkarību; un 3) tas rada pārdomas par valsts pienākumu neizpildes būtību un sekām, jo iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Itālija daļēji ir pamatots ar to, ka valsts tiesību sistēma ietvēra normu, ka pieļāva interpretāciju, kas ir pretrunā Kopienu būtībai.

85. Nedrīkst aizmirst arī privātpersonas, kas var lūgt uzdot prejudiciālu jautājumu, lai arī izlemt par to piekrīt tiesai, kas izskata lietu [46]. Ja viņas būtu zinājušas par lūguma sniegt [prejudiciālu] nolēmumu neiespējamību, to

43 — 1986. gada 5. marta rīkojums lietā 69/85 *Wünsche* (*Recueil*, 947. lpp., 15. punkts); 1987. gada 11. jūnija spriedums lietā 14/86 *Pretore di Salò* (*Recueil*, 2545. lpp., 12. punkts) un 2003. gada 6. marta spriedums lietā C-466/00 *Kaba II* (*Recueil*, I-2219. lpp., 39. punkts), kurā *Immigration Adjudicator* uzdeva jautājumu, kas bija identisks tam, par kuru tika sniegts nolēmums 2000. gada 11. aprīļa spriedumā lietā C-356/98 *Kaba I* (*Recueil*, I-2623. lpp.), nepiekrītot dažiem tajā izdarītajiem secinājumiem.

44 — Lieta C-129/00 (*Recueil*, I-14637. lpp.).

45 — Komisija nelabprāt ceļ prasības pret valstīm par pienākumu neizpildi, kurā vainojamas to tiesas; Cobreros Mendazona, E. "La responsabilidad por actuaciones judiciales. El último gran paso en la responsabilidad de los Estados por el incumplimiento del derecho comunitario" izdevumā *Revista Española de Derecho Europeo*, Nr. 10, 2004, it īpaši 291.–299. lpp.; par priekšvēsturi [skat.] Ortúzar Andéchaga, L. *La aplicación judicial del derecho comunitario*, Trivium, Madride, 1992, 184. un 185. lpp.

46 — Lai arī vajadzības gadījumā nolūkā pārbaudīt savu kompetenci Tiesa izvērtē apstākļus, kuros valsts tiesa izklāsta jautājumu (iepriekš minētais spriedums lietā *Foglia*, 21. un 27. punkts; 2000. gada 26. septembra spriedums lietā C-322/98 *Kachelmann* (*Recueil*, I-7505. lpp., 17. punkts); 2001. gada 13. marta spriedums lietā C-379/98 *Preussen-Elektra* (*Recueil*, I-2099. lpp., 39. punkts); 2001. gada 17. maija spriedums lietā C-340/99 *TNT Traco* (*Recueil*, I-4109. lpp., 31. punkts) un 2004. gada 16. decembra spriedums lietā C-293/03 *My* (Krājums, I-12013. lpp., 25. punkts)).

rīcībā paliktu tikai prasība par zaudējumu atlīdzību, kā konstatēts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Köbler* [47].

86. Šī mehānisma izmantošana arī ir neapmierinoša, jo, tā kā tas ir ieviests nolūkā aizsargāt Kopienu tiesības īpaši smagos gadījumos [48], tas ir pakļauts ļoti stingriem nosacījumiem [49], piemēram, ka pārkāpumam jābūt "acīmredzamam", un joprojām paliek sarežģīts tiesībaizsardzības līdzeklis, kas bieži vien noved pie tāda prejudiciāla jautājuma uzdošanas, kas līdzīgs tam, kuru mēģināts novērst.

87. Jāņem vērā vēl kāds pārliecinošs arguments. Tiesas pamatuzdevums ir tikai un vienīgi nodrošināt Eiropas tiesību normu interpretācijas un piemērošanas vienveidīgumu. 1977. gada 24. maija spriedumā lietā *Hoffmann-La Roche* noteikts, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu paredzēts, lai "novērstu, ka kādā dalībvalstī rodas Kopienu tiesību normām neatbilstoša judikatūra" [50]. Tiešs paņēmiens, kā to panākt, var būt izšķirot kādas valsts tiesu starpā esošu juridisku strīdu par Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju, ko veikusi augstāka tiesa.

88. Šādā nozīmē 1974. gada 16. janvāra spriedumā lietā *Rheinmühlen Düsseldorf* [51] atzīts, ka prejudiciāla jautājuma pamatuzdevums ir nodrošināt, ka Līgumā noteiktajām tiesībām ir vienāda iedarbība visā Kopienas teritorijā; piebilstot, ka tā mērķis ir arī nodrošināt to vienveidīgu piemērošanu, "valsts tiesai nodrošinot līdzekli, lai novērstu grūtības, kuras var radīt prasība par Kopienu tiesību pilnīgu iedarbību dalībvalstu tiesu iekārtās" (2. punkts), [tai esot apveltītai] ar ārkārtīgi plašu diskrecionāro varu attiecībā uz jautājumu uzdošanu Tiesai (3. punkts) tādējādi, ka "zemākas instances valsts tiesai jābūt iespējai brīvi uzdot Tiesai to interesē-

47 — Martín Rodríguez, P. "La responsabilidad del Estado por actos judiciales en derecho comunitario" izdevumā *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, Nr. 19, 2004, 859. lpp., norāda uz grūtībām inkriminēt Kopienu pienākumu neizpildi saistībā ar šo lietu, jo to varētu piedēvēt likumdošanas varai, kas pieņem tiesību normu, ar kuru ieviesta diskriminējošā piemaksa, [vai] izpildvarai, jo Austrijas valdībai vajadzēja atzīt Eiropas noteikumu pārākumu, vai tiesu varai, kā tas arī notika, par to, ka tā iedarbīgi neaizsargāja Kopienu tiesību sistēmā pilsonim piešķirtās tiesības.

48 — Simon, D. "The Sanction of Member States' Serious Violations of Community Law", ed. O'Keeffe, *Judicial Review in European Law. Liber Amicorum Lord Slynn of Hadley*, Kluwer, Hāga, 2000, 275. un turpm. lpp.

49 — Minētajā spriedumā lietā *Köbler* šie gadījumi uzskatīti par "ārkārtējiem" (53. punkts).

50 — Lieta 107/76 (*Recueil*, 957. lpp., 5. punkts).

51 — Lieta 166/73 (*Recueil*, 33. lpp.). Tās pamatā bija Vācijas intervences aģentūras noraidītie un tiesas ceļā *Hessisches Finanzgericht* (Hesenes Finanšu tiesa, Vācija) apstiprinātie pieteikumi eksporta kompensācijām par graudaugiem un lopbarību. Apelācijā *Bundesfinanzhof* (Federālā Finanšu tiesa, Vācija) uzdeva vairākus prejudiciālus jautājumus; pēc to atbildēšanas (1971. gada 27. oktobra spriedums lietā 6/71 *Rheinmühlen Düsseldorf*, *Recueil*, 823. lpp.) tā daļēji atzina pārsūdzību, atgriežot lietu atkārtotai izskatīšanai pirmās instances tiesā, bet pirms tas tika darīts, *Hessisches Finanzgericht* uzdeva Tiesai jautājumus rīkojumā, kas tika pārsūdzēts *Bundesfinanzhof*, kas, savukārt vērsās pie Tiesas, novedot pie manis minētā sprieduma — *Hessisches Finanzgericht* jautājumi tika iztirzāti 1974. gada 12. februāra spriedumā lietā 146/73 *Rheinmühlen Düsseldorf* (*Recueil*, 139. lpp.).

jošos jautājumus, ja tā uzskata, ka juridiskais vērtējums, ko veikusi augstākas instances tiesa, varētu likt pieņemt Kopienu tiesībām neatbilstošu spriedumu", tāpēc gadījumā, ja tas Tiesai būtu saistošs bez iespējas uzdot jautājumus, "būtu traucēta" tās kompetence un Kopienu tiesību piemērošana visos valstu tiesu iekārtu līmeņos, ja vien jautājumi nebūtu "būtībā vienādi" ar tiem, ko uzdevusi tiesa, kas izspriež lietu un kuras lēmums nav pārsūdzams (4. punkts) [52].

89. Šis priekšlikums, bez šaubām, rada tādas problēmas kā prejudiciālo jautājumu skaita pieaugums vai valsts tiesu iekārtas hierarhijas šķietama izjaukšana. Pirmais trūkums ir nebūtisks, jo darba apjoma pieaugums nedrīkst ietekmēt atbilstošā tiesiskās aizsardzības līdzekļa izvēli [53]. Otrajā nav ņemta vērā Tiesas kā augstākā Eiropas tiesību interpretētāja loma, kas patiesi ir tiesiskas Kopienas pastāvēšanas stūrakmens. Jebkurā gadījumā sarežģījumi būtu mazāki, ja būtu pieņemta kāda cita alternatīva.

90. Neesmu piemirsis arī to, ka, ņemot vērā neskaidrības tiesu varas organizācijā Eiropas Savienībā, jucekli dažkārt rada pati Tiesa, jo nav viegli ikvienā gadījumā nodrošināt vajadzīgo rūpību, ņemot vērā to, ka tiesībās izšķirošā nozīme ir spēt atrast atbilstošu precizitātes pakāpi katrā situācijā.

VII — Prejudiciālo jautājumu izvērtējums

91. Ja Tiesa pieņem *Tribunale di Larino* un *Tribunale di Teramo* prejudiciālos jautājumus, tai ir jāiztirzā jautājums par tiesībām, azartspēlēm un derībām.

A — *Tiesības, azartspēles un derības*

92. Mūsdienās vistālāk no "tiesību" jēdziena atrodas jēdziens "azar" (nejaušība), jo tas nav

52 — Tiesa noteica, ka "apstāklis, ka valsts tiesībās ir noteikums, kas uzliek pienākumu valsts tiesām ņemt vērā augstākas [instances] tiesas veikto juridisko vērtējumu, pats par sevi vien nevar tām atņemt [EKL 234]. pantā paredzētās tiesības uzdot jautājumu Eiropas Kopienu Tiesai".

53 — Lai gan šī izvēle ir apspriežama, tiesību aktu grozījumu ceļā iespēju uzdot prejudiciālus jautājumus var paredzēt tikai augstākās instances tiesām līdzīgi tam, kā tas notiek zināmās jomās (EKL 68. pants).

atkarīgs ne no cilvēka gribas, ne vispārējas pārliecības; tas nedarbojas apzināti, bet gan untumaini un patvaļīgi [54]. Tomēr senākos laikos abu jēdzienu starpā bija cieša savstarpējā saistība, jo sabiedriskā miera nodrošināšanai bija jāpakļaujas tiesu nolēmumiem, un tiem, kas to pieņēma, tika piedēvētas "maģiskas" vai "priesteriskas" spējas [55].

93. Ordālijas [smagi pārbaudījumi] jeb Dieva tiesas, kam ir ļoti sena izcelsme [56], uzskatāmi parāda šo simbiozi, pakārtojot lēmumu nejaušam gadījumam. Vēlāk nolēmumus tiecās balstīt uz racionāliem kritērijiem, [nonākot] līdz mūsdienu tiesību sistēmām, kurās šie likteņa untumi, izņemot atsevišķus gadījumus [57], vairs netiek ņemti vērā.

94. Šī paradoksālā saikne atskāršama citās jomās, piemēram, dabiskās saistībās, kuru labs piemērs ir derības, darījumos ar nosacījumu, kuros nenoteikts nākotnes notikums ir atkarīgs no nejaušības, nepārvaramā varā vai šeit aplūkojamos laimes līgumos.

95. Spēles kā izklaides veids ir pazīstamas visos laikos un visās sabiedrībās, iedaloties četros no juridiskā viedokļa dažādos līmeņos. Pirmajā rodama spontānākā un vienkāršākā izpausme, viena vienīga izklaide un izprieca [58]. Otrajā parādās sāncensība, kas līdz ar prieku sacensties ar citiem vairo arī uzvarētāja pašcieņu un reputāciju sabiedrībā. Trešajā ar izklaidi vai spēju apliecināšanu vien nepietiek, pastāv finansiāla ieinteresētība [59]. Ceturtajā atrodas derības, kas ne vien ietver

54 — Rivas Torralba, R. A. *Juegos de azar*, Real Academia de Legislación y Jurisprudencia de Murcia, Mursija, 1996, 11. lpp.

55 — Díez Picazzo, L. *Experiencia jurídica y teoría del derecho*, Ariel, Barselona, 1987, 18. un 21. lpp.

56 — Babilonijas impērijas pašā plaukumā XVIII gadsimtā p.m.ē. Hammurapi kodeksā bieži vien tika paredzēts ūdens pārbaudījums: apsūdzētais tika iemests upē un, ja viņš izdzīvoja, tika atzīts par nevainīgu.

57 — "Lozēšanu" parasti izmanto, lai izvēlētos zvērināto tiesas locekļus vai ieceltu tiesu ekspertus. Dažkārt tiek noteikti ārkārtēji risinājumi, kā, piemēram, lietā *U.S. versus William Holmes* [ASV pret Viljamu Holmsu], kurā kuģa bojāejas rezultātā apkalpe bija pār pārpildītas glābšanas laivas bortu izmetusi četrpadsmit pasažierus, tiesa nosprieda, ka dramatiskajā upuru izraudzīšanās izlozē bija jāpiedalās visiem — gan jūrniekiem, gan pasažieriem.

58 — Nereti derību vienīgais mērķis ir izprovocēt vai izzobot līdzbiedru, kā, piemēram, gadījumā, kad Dons Kihots izzobo savu ieroču nesēju: "Es labprāt derētu ar jums, Sančo [par prāvu summu], ka tagad, kad jūs bez apstājas runājat, jūsu ķermenī nesāp vairs neviena vieta" (Cervantes Saavedra, M. *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, otrā daļa, XXVIII nodaļa, Espasa Calpe, Madride, 2004, 466. lpp. [Migels de Servantess Saavedra "Atjautīgais idalgo Lamančas Dons Kihots", otrā daļa, XXVIII nodaļa, Rīga, "Zvaigzne", 1979, 161. lpp.]).

59 — I. Kants norāda uz šiem aspektiem, sacīdams, ka bērnu rotaļas — bumbas spēlēšana, virves vilkšana, skriešanās sacīkstes, kara spēles — ir paredzētas, lai izklaidētu, un sekmē personas attīstību; vēlāk vīru spēles — šahs, kārtis — vienlaikus vērstas uz uzvaru kā tādu; visbeidzot, pilsoņa spēle, tam sabiedrībā izmēģinot veiksmi ar ruleti vai kauliņiem; visu [šo spēļu] dzinulis neviļus ir cilvēka daba (*Antropología en sentido pragmático* [*Anthropologie in pragmatischer Hinsicht* — Antropoloģija no pragmatiskā viedokļa], Alianza Editorial, Madride, 1991, 216. lpp.).

riskēšanu ar naudas summām, bet arī noved pie atkarības [60].

96. No šiem četriem līmeņiem ar tiesībām nav saistīts pirmais un gandrīz nemaz arī otrais. Tomēr, līdzko spēle pakļauj riskam naudas līdzekļus, likumdevējs iejaucas, pamatodamies uz diviem iemesliem. No vienas puses, esot nomodā par sekām, kas skar [spēļu] dalībnieka mantu [61] un veselību [62], kā arī par viņa ģimenes noturīgumu; no otras puses, ņemot vērā to rīkošanas vietu komerciālo raksturu.

97. Šie apsvērumi izskaidro uzmanību, kas tiesībās tiek pievērsta azartspēlēm un to ietekmei uz Kopienu tiesībām. Šajā sakarā Tiesa ir noteikusi, "ka loterijas ir saimnieciska darbība EK līguma izpratnē" [63], jo "tās ir noteikta pakalpojuma sniegšana pret atlīdzību" [64], un ietvērusi tās pakalpojumu sniegšanā [65]. Nedrīkst aizmirst arī to, ka tās skar arī tādas citas jomas kā — tajā pašā tautsaimniecības nozarē ietilpstošās — tiesības veikt uzņēmējdarbību vai — ārpus mantiskās sfēras — jau pamatvilcienos aprakstītos cilvēciskos aspektus.

B — *Par pamatbrīvību ierobežojumiem*

98. Lietā *Gambelli* ģenerāladvokāts Albērs ierosina vispirms pārbaudīt valsts tiesiskā regulējuma saderīgumu ar tiesībām veikt uzņēmējdarbību un nevis pakalpojumu sniegšanas brīvību tādēļ, ka Līgumā pirmās

60 — F. Dostojevskis, par kura aizraušanos ar azartspēlēm bija plaši zināms, meistarīgi apraksta tos, kas ieslīguši to tīklos: "[..] spēlmaņu aprindās ir lieliski zināms, ka spēlmanis, kad ir sagūstīts kaislīgā divciņā ar veiksmi, var pat diennakti no vietas pavadīt, sēžot pie galdiņa, skatienu pat uz mirkli nenovēršot no kārtīm vai iegrieztā ruletes rata" (*El jugador* [Spēlmanis], izd. Bruguera, Barselona, 1974, 247. lpp.), piemetinot, ka "pēkšņi varēju atkārst, ka man rūpēja vairs nevis nauda, bet gan slāpes pēc riska sajūtas, piedzīvojuma sajūtas, kas lika rīkoties pretēji jebkādai loģikai. Kopš tā brīža esmu daudz pārdomājis šo jautājumu un nonācis pie secinājuma, ka, ļoti iespējams, piedzīvodama tādu lērumu sajūtu, nebūt negūdama sāta sajūtu, dvēsele ir jo vairāk aizrauta, un tai vajadzīgas arvien spēcīgākas izjūtas, kamēr tā galīgi novārgst" (274. lpp.). Tā pati sajūta caurvij Gabriel y Galán, J. A. rakstīto "[..] tas tiesa, ka cauru dienu viņš pavadīja, domājot par naudu, būdams atkarīgs no tās, dzīvodams tās ritmā, tomēr, kā jau visi spēlmaņi, viņš bija pieķēries nevis naudai, bet gan žetoniem [..]" (*Muchos años después*, Alfaguara, Madride, 1992, 324. lpp.). Chateaubriand, F. atzīstas tamlīdzīgās sajūtās, zaudējot lielāko daļu aizņēmumā paņemtās naudas: "Nekad agrāk nebiju spēlējis: spēlēšana mani radīja kādu sāpīgu reibumu; ja šī kaisle mani pārņemtu pilnībā, ciestu manas gara spējas" [*Memorias de ultratumba* [*Mémoires d'outre-tombe*] (I–XXIV grāmata), El Acantilado, Barselona, 2004, 385. lpp.].

61 — Dostojevskis liek savas noveles varonim [iegrimt pārdomās]: "Kāpēc gan azartspēļu spēlēšanai būtu jābūt sliktākai par jebkuru citu naudas iegūšanas līdzekli, kā, piemēram, tirdzniecību? Protams, ka no simts spēlmaņiem laimestu gūst tikai viens, bet... ko man varētu nozīmēt šis sīkums, ja es jūtos iepriekš nolemts gūt laimestu?" (Iepriekš minētais *El jugador*, 68. lpp.).

62 — Hosē Zoriljas [José Zorrilla] slavenais personāžs Dons Huans Tenorio, šīs bažas pauž, kad viņš uzvarējis derības, bet kāds zaudētājs to izaicina, un viņš tam atbildot: "proti/vai tāpēc, ka esmu uzvarējis jūs derībās,/vēlaties, lai ballīte beigtos,/mums ārā izkaujoties?" (*D. Juan Tenorio*, Alianza, Madride, 1998, pirmā daļa, ceturtais cēliens, VI aina).

63 — Iepriekš minētie spriedumi lietās *Schindler*, 19. punkts, un *Anomar* u.c., 46. punkts.

64 — Spriedums lietā *Anomar* u.c., 47. punkts, un spriedums lietā *Zenatti*, 24. punkts, abi minēti iepriekš.

65 — Iepriekš minētaie spriedumi lietās *Schindler*, 25. un 34. punkts, *Läärä* u.c., 27. punkts, un *Anomar* u.c., 52. punkts.

ir nostādītas augstāk (76. punkts) [66], lai gan elektronisko sakaru pakalpojumu [datu nosūtīšanas] centrus nevar uzskatīt par sekundāriem nodibinājumiem (87. punkts), jo tādā gadījumā regulējums aizskartu minētās tiesības [veikt uzņēmējdarbību] (104. punkts), kā arī pārkāptu minēto [pakalpojumu sniegšanas] brīvību (132. punkts).

99. Pievēršot uzmanību derību slēdzējiem, uzņēmumiem, kas nodarbojas ar šo darbību, un starpniekiem, Tiesa abas brīvības neuzskatīja par savstarpēji izslēdzošām, bet gan, tās izsvērusi, konstatēja, ka "tāds valsts tiesiskais regulējums kā Itālijas tiesību akti par derībām, it īpaši Likuma Nr. 401/89 4. pants, rada ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai" (59. punkts), turpinājumā izvērtējot, vai tie atbilst EK līgumā paredzētajām atkāpēm vai arī ir attaisnojami ar primāriem vispārējo interešu iemesliem (60. punkts).

100. Šīs atsauces, kas attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu rodamas arī spriedumā lietā *Zenatti*, šķiet, nav jāapšauba, lai arī ir jāizvērtē ierobežojumi un subjekti, uz kuriem tie attiecas.

101. Šajā sakarā spriedumā lietā *Gambelli* ir noteikts, ka prasības, kas Itālijas tiesībās izvirzītas personām, kas piedalās konkursos derību likmju pieņemšanas vietu atvēršanas koncesiju saņemšanai, ierobežoja brīvību veikt uzņēmējdarbību, izslēdzot noteiktu veidu sabiedrības (46.–48. punkts); un par šķēršļiem pakalpojumu sniegšanas brīvībai ir atzīti tie, ar kuriem savas darbības veikšanā sastapās citā dalībvalstī dibināts pakalpojuma sniedzējs (54. punkts), kā arī tie, kas radīti pilsoņiem attiecībā uz piedalīšanos citās dalībvalstīs organizētās derībās (57. punkts), un personām, kas palīdzēja darboties šajās teritorijās dibinātajiem pakalpojumu sniedzējiem (58. punkts), abos pēdējos gadījumos paredzot krimināLsodu [67].

102. Pārsteidz tas, ka, lai gan prejudiciālais jautājums izriet no krimināllietām pret derību starpniekiem, jautājums ir uzdots par trim minētajām personu kategorijām [68]. Bet nevajadzētu aizmirst nedz Tiesas funkciju, nedz tās prejudiciālo nolēmumu *erga omnes* ietekmi, jo krimināLvajāšanu var uzsākt pret vienkāršiem derību slēdzējiem; turklāt ārvalsts uzņēmumam nav iespējas [tur] veikt uzņēmējdarbību, un tādēļ tas savu darbību veic, stājoties līgumattiecībās ar citiem komersantiem, kuri tiek apsūdzēti, jo ir pildījuši savas līgumā noteiktās saistības.

66 — Balstoties uz 1995. gada 30. novembra spriedumu lietā C-55/94 *Gebhard* (*Recueil*, I-4165. lpp., 22. punkts).

67 — Korte, S. "Das Gambelli-Urteil des EuGH" izdevumā *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht*, 2004, 1449. lpp., raksta, ka šie draudi par iesaistīšanos derību rīkošanas darbībās rada šķērsli pakalpojumu tirgū.

68 — Iepriekš minētais Korte, S., 1451. lpp.

C — *Par attaisnojuma esamību*

1) Jautājuma izklāsts

103. Pretēji tam, ko secinājumos ierosināja ģenerāladvokāts Albērs, spriedumā lietā *Gambelli* Itālijas tiesību aktu radītie ierobežojumi tika izvērtēti kopumā, nosakot, ka, neatkarīgi no tā, kādu brīvību tie aizskar, tiem ir jāatbilst zināmiem nosacījumiem: tiem jābūt attaisnotiem ar primāriem vispārējo interešu iemesliem, piemērotiem nospraustā mērķa sasniegšanai, kas nepārsniedz to, kas vajadzīgs attiecīgā mērķa sasniegšanai, un kas ir jāpiemēro nediskriminējošā veidā (65. punkts) [69].

104. Vēl precīzāk nekā sprieduma lietā *Zenatti* gadījumā Tiesa spriedumā lietā *Gambelli* uzdod veikt konkrētu novērtējumu par Itālijas tiesiskā regulējuma atbilstību šiem nosacījumiem valsts tiesai, gan nosakot kritērijus, saskaņā ar kuriem veicams minētais uzdevums.

105. Tiesai vajadzēja izteikties precīzāk un pieņemt nolēmumu par Kopienu brīvību ietekmi uz valsts tiesību normām, kā to ierosināja ģenerāladvokāts, kurš bija norādījis uz grūtībām, kuras valsts tiesām radīja tām uzticētais uzdevums [70].

106. Nešaubos par to, ka spriedumā lietā *Gambelli* ir precīzi izmantotas tiesas pilnvaras pievērsties detaļām, bet ar sprieduma lietā *Zenatti* precedentu, kas nenovērsa jaunu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa bija pārlieku piesardzīga, jo tās rīcībā bija pietiekama informācija, lai veiktu pamatīgāku izvērtējumu, kas būtu aiztaupījis jautājumu uzdošanu šajā lietā [71].

107. Tagad būtu jāatgūst nepadarītais un jādod atbilde, lai kliedētu radīto neskaidrību, lai arī to paveikt ir sarežģītāk, jo jānoskaidro, vai norādītos šķēršļus Kopienu brīvībām var

69 — 1993. gada 31. marta spriedums lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 32. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Gebhard*, 37. punkts.

70 — Ģenerāladvokāta Albēra secinājumu lietā *Gambelli* 116. punkts; [to] 120. punktā viņš uzsver šo domu, jo, līdzko ir zināmi Tiesas vērtējumam pietiekami fakti, nekam nevajadzētu liegt vajadzīgā vērtējuma veikšanu.

71 — Iztirzājot spriedumu lietā *Gambelli* izdevumā *Revue de droit commercial belge*, Nr. 3, 2004, 314. lpp., 7. punkts, Brouwer, L. un Docquir, B. apgalvo, ka Tiesa nav atstājusi vietu šaubām: lai arī saderīguma novērtējums principā piekrita iesniedzējtiesai, tā viennozīmīgi uzskatīja, ka Itālijas tiesību akti neatbilda nosacījumiem, kas izvirzīti to saderīgumam ar Kopienu tiesībām.

pamatot ar kādu iemeslu, novērtējot, vai tie ir nediskriminējoši, piemēroti un samērīgi.

2) Primāri vispārējo interešu iemesli

108. Pamati, kas attaisno šķēršļus brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, spriedumā lietā *Gambelli* ir definēti gan negatīvi, gan pozitīvi, noraidot "nodokļu ieņēmumu samazinājumu" un "sociālo pasākumu finansēšanu ar nodevu, ar ko apliek ieņēmumus no atļautām azartspēlēm" (61. un 62. punkts) [72], tomēr atzīstot "patērētāju aizsardzību", "krāpšanas un pilsoņu pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēli novēršanu", kā arī "vajadzību novērst sabiedriskās kārtības traucējumus" (67. punkts).

109. *Corte suprema di cassazione* uzskata, ka Itālijas tiesību akti balstīti uz pārliecību, ka, pakļaujot derības uzraudzībai, tiek mazināta noziedzība [73].

110. Itālijas valdība apgalvo, ka pamats ir sabiedriskās kārtības [74] un patērētāju aizsardzība, kā arī krāpšanas novēršana [75].

111. Tiesa ir norādījusi uz pretrunu, kura rodas, ja no darbības kaitīgajām sekām mēģina izvairīties, to veicinot [76], kā tas notiek gadījumā, kad valsts īsteno azartspēļu un derību spēcīgas ekspansijas politiku [77], un

72 — Tiesa ir atteikusies par sabiedriskās kārtības apsvērumiem EKL 46. panta izpratnē atzīt saimnieciska rakstura mērķus (citu starpā 1991. gada 25. jūlija spriedums lietā C-288/89 *Collectieve Antennevoorziening Gouda* (*Recueil*, I-4007. lpp., 11. punkts) un 1999. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-224/97 *Ciola* (*Recueil*, I-2517. lpp., 16. punkts)).

73 — Iepriekš jau minētais spriedums lietā *Gesualdi*, 11.2.3. punkts. Juridiskajā literatūrā Beltrani, S. *La disciplina penale dei giochi e delle scommesse*, Giuffrè, Milāna, 1999, 313. lpp., apgalvo, ka sistēma galvenokārt ir vērsta uz valsts finanšu un fiskālo interešu nodrošināšanu; tāpat Coccia, M. ""Rien ne va plus": la corte di giustizia pone un freno alla libera circolazione dei giochi d'azzardo" izdevumā *Foro italiano*, 1994, 521. lpp.

74 — Lietā *Placanica* un lietās *Palazzese* un *Sorricchio* sniegto rakstveida apsvērumu D) punkta a) apakšpunkts.

75 — To pašu apsvērumu D) punkta b) apakšpunkts.

76 — Spriedums lietā *Gambelli*, 68. un 69. punkts.

77 — Sprieduma lietā *Gesualdi* 11.2.3. punktā *Corte suprema di cassazione* minēja loterijas *"Gratta e vinci"*, ko 1994. gadā ieviesa *AAMS*; *"Totogol"*, ko arī 1994. gadā īstenoja *CONI*; *"SuperEnalotto"*, kuru rīkot tika atļauts sabiedrībai *Sisal* 1997. gada oktobrī; *"Totosei"*, ko *CONI* aizsāka 1998. gadā; *"Formula 101"*, ko regulē 1999. gada augusta dekrēts un rīkoja *Ministero dell'Economia* 2000. gada aprīlī; *"Totobingol"*, ko organizē *CONI* kopš 2001. gada janvāra, un *"Bingo"*, atļauju kuras rīkošanai *Ministero dell'Economia* izdeva 2000. gadā.

tādēļ cīņa pret krāpšanu, šķiet, ir vienīgais apstrīdēto ierobežojumu attaisnojums.

112. Šajā ziņā nav sniegti sīkāki paskaidrojumi, lai saprastu noziedzīgu nodarījumu, piemēram, krāpšanas vai naudas atmazgāšanas sastopamību azartspēlēs [78].

113. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Läärä* u.c. ir paskaidrots, ka derību "ierobežota atļauja" izņēmuma kārtā rada izdevību iekļaut kontrolējamā sistēmā tieksmi spēlēt un spēļu darbību, novērst šādas darbības izmantošanas draudus krāpnieciskos vai noziedzīgos nolūkos un šādas atļaujas saņemšanas rezultātā gūtos ieņēmumus izmantot sabiedriski noderīgiem mērķiem (37. punkts) [79].

114. Bet, lai tiktu ievērotas Kopienu tiesību normas, nepietiek ar pārliecinošiem iemesliem, kas liek regulēt azartspēles tādā veidā, ka, tās neaizliedzot pilnīgi, tās tiek ierobežotas īpašā veidā, jo pieņemtajiem pasākumiem jābūt arī nediskriminējošiem, piemērotiem un samērīgiem.

3) Iespējamā diskriminācija

115. Spriedumā lietā *Gambelli* nav aplūkots tas, vai ar Itālijas tiesisko regulējumu ir pārkāpts nediskriminēšanas princips [80], minēto vērtējumu atstājot valsts tiesas ziņā [81].

116. Tagad *Tribunale di Teramo* ir papildinājusi informāciju, kas ir izmantota minētajā spriedumā, palīdzot Tiesai izlemt jautājumu pašai un neaizbildināties ar to, ka 2003. gada likuma grozījumi ir mainījuši situāciju valstī, jo, pēc tās domām, šo grozījumu iedarbība ir atlikta, iespējams, līdz 2011. gadam, un tādējādi joprojām jūtamas agrākās kārtības sekas, attiecīgi atspoguļojoties tiesvedībās krimināllietās, no kurām izriet lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu. Turklāt tiesību aktu grozījumi ir skāruši tikai vienu no sistēmas sastāvdaļām — koncesiju — un ne pārējās — atļauju un sodu.

78 — Buschle, D. ""Der Spieler" — Schreckgespenst des Gemeinschaftsrechts" izdevumā *European Law Reporter*, Nr. 12, 2003, 471. lpp., uzskata, ka noziedzības novēršana ir sabiedriskās kārtības apsvērums un vienlaikus arī primārs vispārējo interešu apsvērums.

79 — Šī doma ir atkārtota spriedumos lietās *Zenatti*, 35. punkts, un *Anomar* u.c., 74. punkts.

80 — Secinājumu 95.–97. punktā ģenerāladvokāts Albērs izklāsta virkni argumentu, kas uzskatāmi parāda pārkāpumu.

81 — 70. un 71. punkts.

117. Ievērojot informāciju, kas atrodama tiesvedības lietas materiālos un ietverta agrākajos spriedumos, attiecībā uz koncesijām un atļaujām ir konstatējama nevienlīdzīga attieksme.

a) Koncesijas

118. Kapitālsabiedrības, kas kotētas Kopienas reglamentētajos tirgos, nevarēja piedalīties konkursos koncesiju piešķiršanai. Šīs prasības bija saistošas visiem pretendentiem, tostarp vietējiem [82], bet uzņēmumi ar atrašanās vietu citās Kopienu teritorijās sastapās ar lielākiem Itālijas tiesību aktu radītajiem šķēršļiem [83], jo gadījumā, ja tie vēlētos piedalīties, tiem būtu jāpielāgo sava iekšējā struktūra, un tādēļ tiem nebija reālu iespēju veikt uzņēmējdarbību attiecīgajā valstī [84].

119. Rezultātā radušos situāciju jo vairāk saasina sīkumainība, ar kādu tiek piešķirtas koncesijas [85], ko nepamato noziedzības apkarošanas neatliekamība [86], jo atļauju saņemšanai ir noteiktas iepriekšējas pārbaudes, bet, lai varētu piedalīties konkursa procedūrās, pietiek vien ar drošības naudu, nodrošinot attiecīgo nodevu samaksu valsts budžetā [87].

120. Atšķirīga attieksme skar arī starpniekus, kam, draudot ar krimināsodu, ir liegts sniegt pakalpojumus citā dalībvalstī dibinātiem bukmeikeriem, kuri nevar Itālijā nedz nodibināties, nedz saņemt atļaujas, kas vajadzīgas viņu darbības veikšanai.

b) Atļaujas

121. Tiesa uzskata, ka iepriekšējas administratīvas atļaujas izdošanas sistēma neattaisno

82 — Spriedums lietā *Zenatti*, 26. punkts.

83 — Spriedumos lietās *Schindler*, 43. punkts, un *Anomar* u.c., 65. punkts, atgādināts, ka ar Kopienu tiesībām nesaderīgs ir arī valsts tiesiskais regulējums, kas, lai arī neņemot vērā pilsonību [valstspiederību], liedz vai traucē veikt darbību pakalpojumu sniedzējam, kas atrodas citā dalībvalstī, kur tas sniedz līdzīgus pakalpojumus. Sprieduma lietā *Zenatti* 27. punktā noteikts, ka Itālijas tiesību akti liedza "citu dalībvalstu tirgus dalībniekiem tieši vai netieši veikt derību [likmju] pieņemšanu Itālijas teritorijā".

84 — Iepriekš minētais Korte, S., 1450. lpp. Šajā sakarā, atbildot uz vienu no jautājumiem, ko viņam uzdevu tiesas sēdē, Itālijas valdības pārstāvis atzina, ka koncesiju bija saņēmuši astoņi ārvalstu uzņēmumi, no kuriem vairākums to iegādājās no uzvarējušā pretendenta.

85 — 1998. gadā *CONI* piedāvāja 1000 koncesijas; *ministro delle Finanze* (finanšu ministrs) un *ministro per le Politiche Agricole* (lauksaimniecības [un mežsaimniecības] politikas ministrs) savas kompetences jomā izsludināja konkursu par 671 jaunu koncesiju un automātiski pagarināja 329 esošās. Šī pēdējā rīcība pamudināja Komisiju pret Itāliju celt prasību par [valsts] pienākumu neizpildi — lieta C-260/04, kas pašreiz atrodas izskatīšanā, uz kuru jau esmu norādījis iepriekš.

86 — Ministrijas 1999. gada 7. aprīļa dekrētā *Approvazione del piano di potenziamento della rete di raccolta ed accettazione delle scommesse ippiche* (1999. gada 14. aprīļa *Gazzeta ufficiale della Repubblica italiana* Nr. 86) ietvertie paziņojumi par koncesijām attiecībā uz derībām par zirgu skriešanās sacīkstēm liecina par to, ka skaits noteikts, ievērojot citus parametrus.

87 — Šī piezīme atrodama *Tribunale di Teramo* rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu [lietā] C-359/04.

valstu instanču patvaļīgu rīcību, ar kuru tiek mazināts Kopienu tiesību normu iedarbīgums [88]. Tai jābūt balstītai, pirmkārt, uz objektīviem, nediskriminējošiem kritērijiem, kas ir iepriekš zināmi un kas nosaka valsts iestāžu izvērtēšanas pilnvaru izmantošanas robežas, lai tās nevarētu izmantot patvaļīgi; otrkārt, uz viegli pieejamu procesu, ar kuru pretendentiem ir nodrošināts, ka to pieteikumi tiek izskatīti savlaicīgi, neitrāli un objektīvi [89].

122. No pirmā acu uzmetiena rodas iespaids, ka *TULPS* 88. pantā paredzētā atļauja norādītajām prasībām atbilst, bet, pamatīgāk izvērtējot tā paša *TULPS* 8.–14. pantu, kļūst redzams diskrecionārās varas apjoms, kas nav savienojams ar vajadzīgo objektivitāti, piemēram, 10. pantā "gadījumā, ja atļaujas saņēmējs to ļaunprātīgi izmanto", neprecizējot to sīkāk, ir paredzēta atsaukšana [90]. Tas, ka šis jautājums nav regulēts tiesību normās, izriet arī no tā, ka nav nedz noteikts, nedz secināms, ka šo atļauju atteikuma kritēriji būtu izsmeļoši.

123. Turklāt policijas atļaujas piešķiršana ir pakārtota nosacījumam, ka iepriekš saņemta koncesija, kuras trūkumi atļauju ietekmē tieši tāpēc, ka tā ir jāsaņem iepriekš.

4) Piemērotība un samērīgums

124. Itālijas tiesību normās tiesības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība ir ierobežota likumīga mērķa vārdā, bet tās ir diskriminējošas, kas ir pietiekams iemesls, lai tās nepiemērotu. Tās nav arī nedz piemērotas noteikto mērķu sasniegšanai, nedz samērīgas ar aizsargājamo tiesisko labumu.

a) Tiesību veikt uzņēmējdarbību šķēršļi

125. Noteiktu sabiedrību veidu izslēgšana no koncesiju piešķiršanas konkursa ir pamatota ar apsvērumu par uzņēmumu pārskatāmību, taču ir citi mazāk ierobežojoši un ar EK līgumu saderīgāki risinājumi [91]. Kā apstiprināts spriedumā lietā *Gambelli*, "ir citi lī-

88 — 1995. gada 23. februāra spriedums apvienotajās lietās C-358/93 un C-416/93 *Bordessa* u.c. (*Recueil*, I-361. lpp., 25. punkts); 1995. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās C-163/94, C-165/94 un C-250/94 *Sanz de Lera* u.c. (*Recueil*, I-4821. lpp., 23.–28. punkts); 2001. gada 20. februāra spriedums lietā C-205/99 *Analir* u.c. (*Recueil*, I-1271. lpp., 37. punkts) un 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-157/99 *Smits* un *Peerbooms* (*Recueil*, I-5473. lpp., 90. punkts).

89 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Smits* un *Peerbooms*, 90. punkts.

90 — Komisija norāda uz *TULPS* 11. panta otro daļu, kurā piešķirtas tiesības atļauju atteikt, ja netiek pierādīta [uzņēmuma] pienācīga darbība, bet *Corte constituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija) 1994. gada 16. decembra spriedumā lietā Nr. 440 atzina formulējuma neatbilstību Konstitūcijai tādēļ, ka tajā pierādījumu nasta uzlikta pretendentam.

91 — Hoeller, B. un Bodemann, R. "Das "Gambelli"-Urteil des EuGH und seinen Auswirkungen auf Deutschland" izdevumā *Neue Juristische Wochenschrift*, 2004, 125. lpp., attiecībā uz Vācijas regulējumu — kas zināmā mērā līdzinās Itālijas [regulējumam] — apgalvo, ka tiesiskais regulējums, kurā piekļuve derību tirgum netiek atļauta visiem uzņēmumiem neatkarīgi no to juridiskās formas, uzskatāms par nesamērīgu iejaukšanos brīvībā veikt uzņēmējdarbību.

dzekļi, kā uzraudzīt šo sabiedrību rēķinus un darbību" [92], tādējādi apstiprinot secinājumus, ko izdarījis ģenerāladvokāts Albērs, norādot, ka sabiedrību godprātīgumu var pārbaudīt, piemēram, ievācot informāciju par to pārstāvju un lielāko akcionāru godīgumu [93].

126. Ievērojot šos argumentus, Itālijas valsts nav izsvērusi norādītos pasākumus salīdzinājumā ar citiem un nav uzskatāmi pierādījusi, ka tie būtu labākā alternatīva, lai sasniegtu tās izvirzīto mērķi.

b) Šķēršļi pakalpojumu sniegšanas brīvībai

127. Faktiska neiespējamība kādā dalībvalstī dibinātam uzņēmumam veikt savu komercdarbību citā [dalībvalstī], kā arī starpniecības un tās piedāvāto pakalpojumu izmantošanas aizliegums pārsniedz to, kas vajadzīgs, lai sasniegtu valsts tiesiskajā regulējumā mērķus [94].

128. Neievērojot vai noklusējot citās Eiropas Savienības valstīs veiktos pētījumus un sniegtos nodrošinājumus, aizbildinoties, kā to dara *Corte suprema di cassazione*, ar atļauju teritoriālo raksturu, tiek kavēta Eiropas integrācija un apdraudēti tās pamati, jo tādējādi tiek pārkāpts EKL 10. pantā uzliktais pienākums atturēties "no jebkuriem pasākumiem, kas varētu traucēt Līguma [EL līguma] mērķu sasniegšanu" un savstarpējās uzticības principu, kas valda attiecībās Kopienā.

129. Šajā sakarā 1986. gada 4. decembra spriedumā lietā Komisija/Vācija [95] ir noteikts, ka pakalpojuma sniegšanas valsts iestādēm "jāņem vērā kontroles un pārbaudes, kas jau veiktas dibināšanās vietas dalībvalstī" (47. punkts), ievērojot savstarpējās atzīšanas principu [96], un 1995. gada 10. maija spriedumā lietā *Alpine Investments* [97], izvērtējot pakalpojumu sniegšanu

92 — [Sprieduma] 74. punkts.

93 — [Secinājumu] 99. punkts.

94 — Iepriekš minētais Brouwer, L. un Docquir, B., 314. lpp., 8. punkts.

95 — Lieta 205/84 (*Recueil*, 3755. lpp.).

96 — Secinājumu lietā *Läärä* u.c. 36. punktā ģenerāladvokāts La Pergola [*La Pergola*] norādīja uz šo aspektu, tomēr vēlāk Tiesa tam nav pievērsusies.

97 — Lieta C-384/93 (*Recueil*, I-1141. lpp., it īpaši 46.–49. punkts).

pa tālruni iespējamiem pakalpojuma saņēmējiem citās dalībvalstīs, tika netieši norādīts uz efektivitātes principu.

130. Abi šie principi man liek piekrist ģenerāladvokāta Albēra secinājumu lietā *Gambelli* 118. punktā paustajam viedoklim, ka azartspēles tiek ar likumu regulētas visās dalībvalstīs un ka šī regulējuma pamati parasti sakrīt [98]. Tādēļ, ja citā dalībvalstī esošs organizētājs atbilst tās tiesību aktos noteiktajām prasībām, pakalpojuma sniegšanas vietas valsts iestādēm būtu jāuzskata, ka tas ir pietiekams tā godprātīguma nodrošinājums [99].

131. Pati *Corte suprema di cassazione* ir konstatējusi, ka Apvienotās Karalistes sabiedrība, kuras vārdā darbojās apsūdzētās Itālijas personas, bija saņēmusi atļauju ar Liverpūles *Betting Licensing Committee* lēmumu, pamatojoties uz *Betting Gaming and Lotteries Act 1963* (1963. gada Derību un loteriju likums), maksā derību nodevas (*General Betting Duty*) un atrodas Anglijas nodokļu iestāžu (*Inland Revenues and Custom & Excise*), privātu revidentu un biržā kotēto sabiedrību uzraudzības iestāžu uzraudzībā.

132. Šajos apstākļos, kurus vairākums valstu, kas sniegušas apsvērumus šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, nav komentējušas, šķiet, ka Apvienotās Karalistes iestādēm ir vieglāk nekā Itālijas iestādēm pārbaudīt attiecīgās darbības likumīgumu, un nav saskatāmi argumenti, kas pamatotu dubultu kontroli [100]. 1991. gada 25. jūlija spriedumā lietā *Säger* [101] ir pieļauti pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi vispārējās interesēs, ja vien "attiecīgās intereses netiek jau aizsargātas ar tiesību normām, kas pakalpojuma sniedzējam ir saistošas tā dibināšanas vietas valstī" (15. punkts).

133. Kas attiecas uz starpniekiem, tie no *Ministero dei Comunicazioni* (Sakaru ministrija) ir saņēmuši atļaujas, kas vajadzīgas datu pārsūtīšanai ar elektronisko sakaru starpniecību; šajā nolūkā tiem bija jāreģistrējas tirdzniecības palātā, jāsaņem apliecība *nulla osta antimafia*, un jāapliecina agrākas sodāmības neesamība un jāpakļaujas attiecīgo

98 — Šis jautājums ir precīzāk aplūkots ģenerāladvokāta Gulmana [*Gulmann*] secinājumu pirmajos punktos lietā, kurā pieņemts iepriekš minētais spriedums lietā *Schindler*.

99 — Plašākā jomā: Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par iekšējā tirgus stāvokli pakalpojumu jomā (Ziņojums sagatavots pakalpojumu iekšējā tirgus stratēģijas pirmās kārtas ietvaros) (COM(2002) 441, galīgā redakcija), it īpaši 36. un turpm. lpp.

100 — Schütz, H. J., Bruha, T. un König, D. *Europarecht Casebook*, Minhene, 2004, 752. lpp., uzskata, ka, dalībvalstij ieviešot stingrākus nosacījumus, ir rūpīgi jāizvērtē to samērīgums, it īpaši attiecībā uz pierādījumiem, ka nepastāv mazāk ierobežojoši pasākumi.

101 — Lieta C-76/90 (*Recueil*, I-4221. lpp.).

valsts iestāžu uzraudzībai. Neskatoties uz visu to, tiem tiek liegts sniegt pakalpojumus likumīgi citā dalībvalstī dibinātas sabiedrības vārdā.

135. Tādēļ jautājums nav par to, vai apšaubāms valsts *ius puniendi*, jo tā var vislabāk novērtēt soda sankciju izpildāmību, piemērotību un efektivitāti [104], bet gan par to, ka gadījumā, kad ar regulējumu, kas nav saderīgs ar Kopienu tiesībām, ir paredzēts sods, *a fortiori* nesaderīga ir arī tā izpilde [105], jo gan vienas, gan otras tiesību normas ir viena mehānisma sastāvdaļas, kas iekļaujamas citā, plašākā sistēmā, un nevis savrupi noslēgtas vienības. Tiesa nav kompetenta izvēlēties līdzekļus [106], bet gan pārbaudīt, vai izdarītā izvēle ir saderīga ar Kopienu tiesībām.

5) Krimināltiesību normas

134. Likuma Nr. 401/89 4. panta 4.a un 4.b punktā par noziedzīgām atzītās darbības izriet no darbību veikšanas saistībā ar derībām, nesaņemot atļauju. Tas izriet no sistēmas, ko ieviesis Itālijas likumdevējs, kurš paredz plašu rīcības brīvību, kas sniedzas no atļaujas izsniegšanas līdz aizliegumam [102], un, ņemot vērā iztirzātos aspektus, nosaka aizsardzības līmeni, ievērojot to drošību, kādu uzskatīta par nepieciešamu, un valsts īpatnības. Bet šai izvēlei jābūt atbilstošai Kopienu tiesībām [103].

136. Kopumā ievērību piesaista tas, ka Likuma Nr. 401/89 4. pantā bargs sods paredzēts par iejaukšanos derībās, kuru rīkošanas tiesības paturētas valstij, *CONI*, *UNIRE* vai to koncesionāriem, bet šis apstāklis nebūt nav saistīts ar noziedzības novēršanu un drīzāk gan atbilst saimnieciskajām interesēm, kādas attiecībā uz azartspēlēm ir valsts budžetam.

137. Tomēr jāizvērtē arī sodu samērīgums, kā tas noteikts spriedumā lietā *Gambelli*, it

102 — Iepriekš minētie spriedumi lietās *Schindler*, 61. punkts, *Läärä* u.c., 35. punkts, *Zenatti*, 33. punkts, un *Anomar* u.c., 79. un 87. punkts.

103 — Kā ģenerāladvokāts La Pergola norāda 34. punktā secinājumos lietā *Läärä* u.c., "lai arī ir runa par rīcības brīvību, izvēlētie ierobežojošie pasākumi tomēr ir pakļauti tiesu kontrolei; to atbilstību sabiedrisko interešu vajadzībām faktiski var pārbaudīt tiesa, kurai ir piekritīga to piemērošana un kurai, veicot šo izvērtējumu, jāņem vērā noteikumi pamatojumam — tostarp samērīgums, kas Kopienu judikatūrā noteikti attiecībā uz ierobežojumiem, ar kuriem no EK līguma izrietošo tiesību un brīvību izmantošanu var likumīgi ierobežot". Tas, kā esmu norādījis, neizslēdz Tiesas kontroli.

104 — Tā skaidroju secinājumu lietā C-176/03 Komisija/Padome 48. punktā (2005. gada 13. septembra spriedums, Krājums, I-7879. lpp.).

105 — Es izmantoju ģenerāladvokāta Albēra secinājumu lietā *Gambelli* 97. un 99. punktā lietoto izteicienu.

106 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Schindler*, 32. punkts.

īpaši 72. un 73. punktā, kur derību slēdzējs ir nošķirts no starpnieka.

138. Attiecībā uz derību slēdzēju Tiesa ieteica valsts tiesai izsvērt sodus, kas uzlikti personām, kas no savas dzīvesvietas Itālijā ar interneta starpniecību nosūta derību likmes bukmeikeram, kas atrodas citā dalībvalstī, ņemot vērā pamudināšanu piedalīties spēlēs, ko rīko licencētas valsts iestādes; šajā sakarā tā atsaucas uz virkni spriedumu [107].

139. Turklāt attiecībā uz starpnieku Tiesa uzdeva iesniedzējtiesai novērtēt, vai sankcijas pārsniedz cīņai pret krāpšanu nepieciešamo, ņemot vērā to, ka pakalpojumu sniedzējs bija pakļauts kontroli un sodus paredzošam regulējumam savā dibināšanās vietas dalībvalstī.

140. *Corte suprema di cassazione* neizpildīja tai uzticēto uzdevumu, aizbildinādamās ar to, ka tai nav šādu pilnvaru. Pārsteidz tas, ka, neraugoties uz to, ka Tiesa konstatēja trīs Itālijas tiesiskā regulējumā par derību rīkošanu pamatelementus, pieņemot savu lēmumu, tā iztirzā tikai atļauju, nepavisam neizvērtēdama sodu un tikai daļēji izvērtēdama koncesiju.

141. Pienācis laiks, kad Tiesai jāsniedz nolēmums, jo tās rīcībā ir visa tam vajadzīgā informācija, un bez aplinkiem jānosaka, ka sods, kas ietver brīvības atņemšanu uz laiku līdz trīs gadiem, ir nesamērīgs ar šajos secinājumos aprakstītajiem apstākļiem, it īpaši tiem, kas attiecas uz tiesisko labumu, kas aizsargāts ar soda sankcijām, un tiem, kas saistīti ar pašu valsts rīcību, tai veicinot azartspēles [108].

142. Turklāt notiesāšanas rezultātā attiecīgai personai rodas sodāmība, kas saskaņā ar *TULPS* 11. un 14. pantu liedz izsniegt obligāti vajadzīgo policijas atļauju, tādējādi padarot par neiespējamu nodarboties ar jebkādu ar derībām saistītu darbību.

107 — 1996. gada 29. februāra spriedums lietā C-193/94 *Skanavi* un *Chryssanthakopoulos* (*Recueil*, I-929. lpp., no 34.–39. punkts) un 2002. gada 25. jūlija spriedums lietā C-459/99 *MRAX* (*Recueil*, I-6591. lpp., 89.–91. punkts).

108 — Iepriekš minētais Korte, S., 1451. lpp., ņemot vērā ekspansīvo politiku attiecībā uz azartspēlēm Itālijā, pauž nopietnas šaubas par kriminālsodu lietderīgumu; Mignone, C. I. "La Corte di giustizia si pronuncia sul gioco d'azzarso nell'era di Internet" izdevumā *Diritto pubblico comparato ed europeo*, 2004, 401. lpp., iztirzā jautājumu par samērīgumu starp aizsargātajām interesēm un upurēto personas brīvību; iepriekš minētais Hoeller, B. un Bodemann, R., 125. lpp., saistībā ar Vācijas tiesībām uzskata, ka nesamērīgums izpaužas tajā, ka valsts pati liedz īstenot savus mērķus.

143. Nedrīkst aizmirst arī to, ka ir skartas Kopienu pamatbrīvības, un tādēļ ikviens izņēmums jāinterpretē šauri [109], un to, ka brīvības atņemšanas sods rada šķēršļus personu pārvietošanās brīvībai [110].

D — *Nobeiguma piezīme*

144. Azartspēlēm piemērojamu atvasināto tiesību trūkums rada vajadzību uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt, balstoties uz primārajām tiesībām, lai gan, ņemot vērā skartās jomas, būtu vēlama jautājuma saskaņošana Kopienas kompetenču ietvaros, ko paveikt nav trūcis iespēju.

145. Pirmais mēģinājums bija 1991. gadā, kad Komisija, balstoties uz pētījumu "Gambling in the single market: a study of the current legal and market situation" [111], ierosināja azartspēļu regulējumu pakļaut kopējā tirgus regulējumam; bet tas neizdevās atsevišķu dalībvalstu ierunu dēļ [112].

146. Cita iespēja radās līdz ar Direktīvu 2000/31/EK par elektronisko tirdzniecību [113], bet tajā ir īpaši noteikts, ka tā neattiecas uz "azartspēļu darbībām, kas ietver likmes ar naudas vērtību, tostarp izlozes un derības" (1. panta 5. punkta d) apakšpunkta trešais ievilkums).

147. Pašreiz tiek apspriests priekšlikums svarīgai direktīvai par pakalpojumiem [114], ar kuru paredzēts radīt tiesību normu kopumu "lai atviegotu to, kā pakalpojumu sniedzēji

109 — Cita starpā 1999. gada 19. janvāra spriedums lietā C-348/96 *Calfa* (*Recueil*, I-11. lpp., 23. punkts), kurā Tiesa konkrēti norāda uz iebildi par "sabiedrisko kārtību".

110 — 1980. gada 3. jūlija spriedums lietā 157/79 *Pieck* (*Recueil*, 2171. lpp., 19. punkts); 1989. gada 12. decembra spriedums lietā C-265/88 *Messner* (*Recueil*, 4209. lpp., 14. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Skanavi* un *Chryssanthakopoulos*, 36. punkts.

111 — Eiropas Kopienu Oficiālo publikāciju birojs, Luksemburga, 1991. Atsauksmi par to ģenerāladvokāts Gulmans sniedza secinājumos lietā, kurā ir pieņemts iepriekš minētais spriedums lietā *Schindler*.

112 — Iepriekš minētais Coccia, M., 524. lpp. Lai apturētu šo iniciatīvu, Komisija piesauca subsidiaritātes principu (Eiropadomes prezidentūras 1992. gada 11. un 12. decembra Edinburgas sanāksmes secinājumu A daļas 2. pielikums: "Subsidiaritāte — lesniegto priekšlikumu un spēkā esošo tiesību aktu pārskatīšanas piemēri", kas atrodami periodiskajā izdevumā ar nosaukumu *Eiropas Kopienu Ziņotājs*, Nr. 2, 1992).

113 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV L 178, 1. lpp.).

114 — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pakalpojumiem vienotajā tirgū (COM(2004) 2, galīgā redakcija).

īsteno brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti [sniegšanas brīvību]" (1. pants), kas attiektos uz azartspēlēm (2. pants *a contrario sensu*), lai arī tajā ir paredzēts pārejas posms, kurā "izcelsmes valsts princips" [115] neattiecas uz "azartspēļu darbībām, kas ietver derības uz naudas likmēm nejaušības spēlēs, tostarp loterijām [..] un derību darījumiem" (18. panta 1. punkta a) apakšpunkts), attiecībā uz kurām paredzēta turpmāka papildu saskaņošana, "ņemot vērā Komisijas ziņojumu un plašas apspriedes ar ieinteresētajām personām" (40. pants) [116], ievērojot apspriežamā jautājuma svarīgumu [117].

148. Ja Kopienā tiktu panākta šī saskaņošana, būtu atrisinātas daudzas ar derībām internetā saistītas problēmas. Pagaidām vienpusēji pieņemtie pasākumi jāizvērtē no EK līguma viedokļa [118].

149. Nerunājot nemaz par to, ka šo azartspēļu pārrobežu dimensija pārsniedz Eiropas Savienības teritoriālās robežas, kā to apliecina domstarpības Pasaules tirdzniecības organizācijā [119], kuras nolīgumi, it īpaši Vispārējā vienošanās par tirdzniecību ar pakalpojumiem, skar Kopienu tiesības, ja ir iesaistīta trešā valsts, kas tā gan nav šajā lietā aplūkojamos gadījumos.

115 — Atbilstoši šim principam pakalpojuma sniedzējam saistoši ir vienīgi savas izcelsmes dalībvalsts tiesību akti, un tas atrodas tās uzraudzībā arī tad, ja darbība tiek veikta citā dalībvalstī (16. pants).

116 — Jāatzīmē, ka šīs nozares liberalizēšana ir strīdīga. Piemēram, Ohlmann, W. "Lotterien, Sportwetten, der Lotteriestaatsvertrag und Gambelli" izdevumā *Wettbewerb in Recht und Praxis*, Nr. 1, 2005, 55. un 58. lpp., apgalvo, ka konkurencei tajā nebūtu jābūt; Walz, S. "Gambling um Gambelli? — Rechtsfolgen der Entscheidung Gambelli für das staatliche Sportwettenmonopol" izdevumā *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2004, 524. lpp., iebilst pret ārvalstu atļauju spēkā esamības atzīšanu, un Campegiani, C. un Pati, C. "Il sistema di monopolio statale delle scommesse e la sua compatibilità con la normativa comunitaria in materia di libertà di stabilimento e di libera prestazione di servizi (arts. 43 e 49 CE)" izdevumā *Giustizia civile*, 2004-I, 2532. lpp., attaisno valsts uzraudzības īstenošanu attiecībā uz azartspēļu rīkošanu. Stingrus noteikumus noziedzības novēršanai ietverošu pārvalstisku vai starptautisku tiesību aktu regulēta liberalizēta tirgus izveidi atbalsta Geeroms, S. "Cross-Border Gambling on the Internet under the WTO/GATS and EC Rules Compared: A Justified Restriction on the Freedom to Provide Services?", *Cross-Border Gambling on the Internet — Challenging National and International Law*, Cīrihe/Bāzele/Ženēva, 2004, 180. lpp.

117 — Iepriekš minētais Buschle, D., 471. lpp., norāda, ka Vācijā ir no 90 000 līdz 500 000 no azartspēlēm atkarīgu personu, divas trešdaļas no kurām ir vīrieši ar zemiem ienākumiem. Atspoguļojot konsultāciju firmas *Christiansen Capital Advisors* datus, laikrakstā *El País* apgalvots, ka azartspēlēm veltītas no 1800 līdz 2500 interneta lapu, kuru apgrozījums visā pasaulē pārsniedz 8 200 miljonus dolāru, un šis skaitlis 2009. gadā pieaugšot līdz 23 500 miljoniem (2005. gada 13. oktobra *Ciberpaís*).

118 — Diskusija pašreiz tiek uzsākta. Francijas tiesas nesen saskārušās ar grūtībām, kas līdzīgas to Itālijas kolēģu grūtībām, saistībā ar derībām par zirgu sacīkstēm, ko internetā rīko Maltā reģistrētais uzņēmums *Zeturf*; *Cour d'appel de Paris* (Parīzes Apelāciju tiesa) 2006. gada 4. janvāra spriedumā apstiprināja *Tribunal de grande instance de Paris* (Parīzes Apgabaltiesa) spriedumu un, neuzdodot prejudiciālu jautājumu Tiesai, valsts tiesību aktus atzina par saderīgiem ar Kopienu tiesībām, kas jau izraisījis pirmo kritiku (Verbiest, T. "Paris hippiques en ligne: la Cour d'appel de Paris confirme la condamnation de Zeturf" izdevumā *Droit et Nouvelles Technologies*, http://www.droit-technologie.org/1_2.asp?actu_id=1150).

119 — Piemēram, strīds starp Amerikas Savienotajām Valstīm un Antigvu, kas izšķirts ar iepriekš minētās organizācijas Apelāciju institūcijas ziņojumu, Amerikas Savienotās Valstis — Pasākumi, kas skar azartspēļu un derību pakalpojumu pārrobežu sniegšanu, WT/DS285/AB/R, kas pieņemts 2005. gada 7. aprīlī.

VIII — Secinājumi

150. Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, piedāvāju Tiesai uz *Tribunale di Teramo* un *Tribunale di Larino* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

EKL 43. un 49. pants ir jāinterpretē tā, ka tie aizliedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā, paredzot sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trīs gadiem, ir aizliegts rīkot derības, pieņemt, reģistrēt vai pārsūtīt likmes, nesaņemot attiecīgās dalībvalsts koncesiju un atļauju, tāda uzņēmuma vārdā, kuram nav ļauts tās saņemt, lai sniegtu šādus pakalpojumus attiecīgā valstī, bet kam atļauja ar to nodarboties ir piešķirta citā dalībvalstī, kurā tas ir dibināts.